

1959

Manuel de Pedrolo

TOCATS PEL FOC

Novel·la

1959

Ange

Va travessar l'emparrat de canyes i es dirigí cap a la cortina de saca falsament transparent darrera la qual vacil·lava un llum. Va separar-la i fità les tres persones reunides entorn de la taula baixa, un home i dues dones que alçaren l'esguard per correspondre, una mica sorpresos, al seu breu examen. L'home, en cos de camisa i gorra, tot molt usat, va deixar el gotim de raïm que tenia a les mans, però la noia va continuar menjant-se el seu; la dona, gairebé imperceptiblement, va moure les mans buides sobre l'hule verdós que protegia la taula.

- Fargues ?

L'home va assentir amb un gest del cap acompanyat d'un somriure encara indecís que li eixamplà les arrugues de la cara ennegrida.

- Deveu ser l'Ange, vós...

- Sí.

Va fer un pas endavant, i fins aleshores no s'adonà que tots tres seien sobre unes caixes capgirades, de fusta basta, que devien haver

contingut ampolles de licor. L'home va afegir :

- Sogues ?

- Us esperàvem.

Els mirava des de l'altra banda del quinquar que ocupava el centre de la taula, i la flama, bellugadissa darrera el tub de vidre, se li passejava pels ulls.

- Heu sopat ?

- No.

L'home va fer una indicació a la seva muller, la qual va aixecar-se feixugament amb un gran balanceig de sines caigudes i massa voluminoses, tot dient :

- Han sobrat patates...

La noia s'anava menjant el seu bagot de raïm negre i ell observava que tenia les dents molt unides, blanques i menudes, i els llavis carnosos i vermells, sense pintar. Tota ella semblava plaent, amb el da i revelada que deixà al seu costat mentre cercava el paper de fú-seu vestit negre un xic escotat i ple de taques, els seus ulls grossos, com els de l'home, i els cabells partits cap als dos costats de la cara.

- Seieu.

En Fargues va assenyalar cap a darrera seu, on hi havia un altre caixó en el qual, del revés, es podia llegir la paraula "fràgil", i ell va inclinar-se per agafar-lo i dur-lo fins a la taula, on va instal·lar-se al costat de la noia, d'esquena a la porta de la barraca.

- No sabem exactament quan vindríeu...

- No. Ni jo, no ho sabia.

Va passejar els ulls per l'estança reduïda, al llarg dels murs coberts per tota mena d'objectes perduts en la penombra, fins a la paret de la dreta, on s'obria una mena de porta que més aviat semblava un forat, protegida per una cortina com la de fora. La dona ara li donava l'esquena, inclinada sobre uns fogons rudimentaris, més baixos del que és normal, que havien cremat tota una vanda de paret.

Després el seu esguard va tornar cap a la noia. L'home observà:

- Es la meva filla, la Sogues.

- Sogues ?

Van mirar-se tots dos, ella sense somriure, inquisitiva i reservada, però sense hostilitat. El seu pare va començar amb un deix complagut:

- Sí. No n'hi ha gaires, oi ?

Ell va continuar mirant-la i assentí.

- Es bonica.

La noia abaixà els ulls fins al plat i va deixar-hi la barrusca del raïm. La dona va atansar-se a la taula amb un plat ple de pata-

tes vídues i l'esmunyí al seu davant, amb una forquilla.

- Us ha costat de trobar-ho ?

- L'home havia acabat de menjar i ara es treia una petaca desinflada i revellida que deixà al seu costat mentre cercava el paper de fumar.

- No. En Salat va explicar-me exactament on era. No em podia perdre, va dir.

- Però aquest barri és molt desordenat...

- No hi fa res.

Allargà la mà cap al tros de barra que hi havia prop del quinquar, a l'ombra de l'ampolla del vi, i va llescar amb lentitud. La noia es va asseure altre cop, a la seva esquerra, i preguntà :

- No porteu res ?

- Res ?

- Equipatge. Una maleta...

- No.

Va posar-se a menjar les patates que xafava abans de ficar-se-les a la boca, i somrigué :

- Sempre viatjo amb les mans a les butxaques.

- Mastegava sense pressa, mirant l'home que cargolava sense gaire destresa una cigarreta gruixuda, abotifarrada. La noia, que ara tenia les mans recollides sobre la falda, no li treia els ulls de damunt. El pare va voler saber :

- Quants dies us quedareu ? Una setmana ?

- Es va empassar el menjar que tenia a la boca i denegà amb el cap abans de dir :

- No tant. Quatre o cinc dies, no n'estic segur. No us molestaré gaire.

- No hi fa res; el que calgui.

- Només em veureu a l'hora de sopar, i per dormir.

En Fargues va repetir :

- El que calgui. Havent-nos-ho demanat en Salat, no hi ha res a dir.
La dona s'alçà altre cop. Llarg de la combinació rosa que duia
- Ûs duré un got.

Ell va tornar a adreçar-se a l'home, observant, de passada, els
amples porus oberts en la seva pell satudada de negre. flama, i ell
va - Què us ha explicat? a l'ampolla que encara tenia a la mà; va
aboca. L'altre va expel·lir un glop de fúm cap al tub del quinquar sen-
se pàmpol. gairebé el buidaren.

- Res. Ens ha dit que no féssim preguntes. ament les engrunes de pa
escamp. Ell va fer un gest molt precís cap a la porta.

- I els veïns?... raïn, també n'hi ha. Es de la parra.

- Passareu pel meu nebot. Té la vostra edat, vint-i-sis anys.

- En tinc vint-i-vuit.

- Tant li fa. a esguardar cap al seu marit, com si li demanés parer,
i ell Ell va somriure. bé per primer cop. A desgrat de la seva cara sen-

- I no els tutegeu, al vostre poble, als nebots?

- Es L'home va alçar la cara, com sorprès, i parpellejà darrera el
fum que li pujava cap als ulls. la noia que havia tornat al seu costat

- Teniu raó.

- Comenceu des d'ara.

- Sí. No se m'havia acudit, a mi.

- Si La dona tornà cap a la taula amb el got i va deixar-lo al seu
davant. Es lamentà: pat amb les dues sardinetes d'oli al seu davant i

- Em sap greu que no us pugui donar res més... t, ja net de papates.

- Prou bé que està; les patates omplen. eta la mirada dels sis ulls
que se

Va allargar la mà cap a l'ampolla al moment que la noia parlava
per primera vegada: got i engolí el cul de vi que hi restava. L'ho-

- Hi ha les dues sardinetes...

- Són pel teu esmorzar.

- No La Sogues, però, va deixar la taula i ell la va seguir amb la
mirada, atent als moviments harmoniosos i sensuals del cos ben pro-

porcionat. Un dels botons del vestit, que es cordava a l'esquena, havia saltat i mostrava un fragment llarg de la combinació rosa que duia sota.

Els ulls de l'home pesaven al seu damunt, mig ocults pel fum de la cigarreta i les ombres dansarines que desplegava la flama, i ell va desviar la mirada cap a l'ampolla que encara tenia a la mà; va abocar-se tres quarts de got d'un vi claret i en va beure dues glopades que gairebé el buidaren. L'home va fer caure la cendra de la cigarreta a la dona, que anava arreplegant distretament les engrunes de pa escampades per la taula, va dir :

- Si us agrada el raïm, també n'hi ha. Es de la parra.

- Si ell va girar-se-li. la vella es va morir, ens hi van quedar; ara

- Tutegeu-me, tia.

- La dona va esguardar cap al seu marit, com si li demanés parer, i ell va observar-la bé per primer cop. A desgrat de la seva cara sense arrugues, aparentava sis o set anys més. L'home assentí: r còmoda. Es clar.

- Si ell alça la vista fins a la noia que havia tornat al seu costat i li demanà: muller va completar :

- Tu també. Som cosins.

La Sogues ni va somriure.

- Sí.

- Va deixar el plat amb les dues sardinetes d'oli al seu davant i ell va agafar-lo per posar-lo sobre l'altre plat, ja net de papates. Durant uns minuts va menjar en silenci sota la mirada dels sis ulls que seguien el moviment de les seves mans.

Agafà de nou el got i engolí el cul de vi que hi restava. L'home va comentar :

- Fluixet, oi ?

- No; està bé.

- No és com el del poble.

de la cigarreta. Ell es va llescar un altre tros de pa per acompanyar la segona sardineta.

- Fa gaire que viviu aquí ?

- Jo faig feines quan puc. Però tinc reuma...

- Set anys.

- Ell va abraçar l'habitació amb una sola mirada.

- Set anys de barraca ?

Van assentir tots dos, i l'home va fer caure la cendra de la ~~ca~~ cigarreta sobre el plat brut que ningú no havia enretirat del seu davant.

- Es vostra, potser ?

- Sí. Es a dir... Quan la vella es va morir, ens hi vam quedar; ningú no ens ha dit mai res.

- La vella ?

- I tu, què fas ?
En Fargues va tornar a posar-se la cigarreta a la boca i va separar una mica el caixó de la taula per tal de poder encreuar còmodament les cames.

- Sí. Era una dona del poble, també.

- La seva muller va completar :

- Per això hi vam venir de rellogats...

- Ell va passar un mos de pa per l'oli del fons del plat, mentre l'home afegia :

- No tenia parents.

- I era seva, la barraca ?

- L'home arronsà les espatlles. La noia es va alçar de nou i ella tornà a seguir amb l'esguard, ara fit en les seves cames fines, exposades fins al clop de darrera els genolls, però la mare ja deia:

- No tenim pas la intenció de viure-hi sempre. De seguida que puguem pagar un traspàs...

- Treballeu tots ?

- En Fargues, ara sense necessitat, va fer caure encara la cendra

de la cigarreta.

- La noia i jo.

La dona aclarí :

- Jo faig feines, quan puc. Però tinc reuma...

Ell interrogà altre cop l'home :

- Peonatge, és clar...

Però desvià els ulls cap a la noia que tornava a atansar-se a la taula, on va deixar el raïm a frec del seu plat. El seu pare explicava :

- Treballo en una carboneria. No ho puc pas amagar !

Van riure tots, llevat de la noia.

- Hi estic de mosso.

Ell va agafar el raïm i en trencà dos gotims. Clavà els ulls en la Sogues :

- I tu, què fas ?

- Treballo en una casa de ràdios; d'operària.

- No, deveu pas poder estalviar gran cosa...

La dona va inclinar el cap.

- Vivim molt modestament.

- Ja es veu.

Es menjava el raïm, directament des del bagot, sense separar els grans amb els dits; digué :

- Es bo.

La dona repetí :

- Es de la parra de fora. Llàstima que no n'ha fet gaires, engyany.

La noia va recollir els plats i els anà a apilar en un costat de fogó. Es va lligar un davantal a la cintura i s'inclinà a agafar un petit cubell que hi havia a terra, adossat a la paret, i el vestit li tibà sobre les natges breus i arrodonides. En redreçar-se es va girar i les mirades de tots dos van coincidir un moment. Tot seguit desvià els ulls.

ment. Ell va acabar-se el segon got i, amb el dors de la mà, va eixugar-se la boca. Aleshores butxaquejà, però l'home va fer córrer la petaca per damunt la taula. I ell tornà a girar-se cap a la taula.

- Fumeu d'aquí. bava d'alçar-se amb un sospir, recollia els got i

1- Gràcies... Digueu-me de tu.

- Sí. Costa, d'acostumar-s'hi. Ivern a sobre. Ell va mirar-la amb

La noia, després d'encendre un llum d'oli que penjava sobre els fogons, havia abocat una colla d'aigua calenta dins del cubell, i ara només se sentia la remora dels plats que rentava. Ell va cargolar la cigarretari, al moment d'encendre, digué :

- Devieu ser pagesos, al poble...

- Sí, com tothom. que estaves, de primer !

La dona va explicar: volva de tabac dels llavis. i preguntà :

- Ja gairebé no hi queda ningú; potser cinc o sis famílies.

L'home, convençut, féu-se, va moure el cap.

- Es viu d'una altra manera, aquí.

El soroll de plats cessà i la noia, sense tombar-se, va comentar

- Aquí es viu en barraques.

Ell, que l'havia mirada, desvià l'esguard cap a l'home.

- No li agrada, oi ? collir ni cinc mms cèntims, allí. Ara, si tot

- No, és clar. A ningú. l'altre, ja podem pagar un traspàs.

Va llençar la punta de la cigarreta a terra mentre els solcs del front se li aprofundien i, més baix, mormolà :

- Allí no hi havia res a fer.

- Per què ? de la taula, va preguntar :

- En l'argues va moure vagament les espatlles i s'alçà. petit pati,

- Per tot plegat. Si voleu venir a fora... Prendrem una mica l'aire.

- No, ja estic bé. :

- Si l'home, sense insistir, va passar pel seu darrera i, quan ell es tombà, va veure que separava la cortina cap a un costat i es quedava mirant les ombres de l'emparrat. D'esquena a l'habitació, va co-

mentar:lt bonica, feina que no em pensava...

- Ningú no diria que ja acabem el setembre... gots i l'ampolla i va torna Després va desaparèixer i ell tornà a girar-se cap a la taula.

La dona, que acabava d'alçar-se amb un sospir, recollia els gots i l'ampolla. l'home va dir alguna cosa, però la Sogues va entrar de

- De tota manera, ja tenim l'hivern a sobre. Ell va fitar-la amb

insis Va assentir distretament, mirant la noia que continuava d'es- quena. Va anar fumant sense pressa, en silenci, fins que ella, l sem-

pre abocada al cubell, va dir: drap, s'entaforava per l'estreta o-

- No hauríem d'haver vingut mai... sense abandonar del tot l'habita- ció, La mare va protestar a l'acte: insis, un instant, semblà que del

lla Força contenta que estaves, de primer !

Ell es va treure una volva de tabacs dels llavis i preguntà: el

- T'agradava més el poble, a tu ?

- No La Sogues, sense girar-se, va moure el cap.

- Diguin el que diguin, allí vivíem. el matakàs, avançà fins a la

- I aquí, no ? : gots, abregà tota la barreja.

- Aquí no.

La mare es queixava : molt a prop : pis...

- Mai no vam poder recollir ni cinc ~~mm~~ cèntims, allí. Ara, si tot va bé, l'any vinent, o l'altre, ja podrem pagar un traspàs.

La noia va agafar el cubell amb totes dues mans i travessà cap a la porta. Ell va poder-se dempus.

- Et puc ajudar...

- No. ll, des de la taula, va preguntar :

- Es Es va tornar a asseure mentre la Sogues sortia al petit pati, d'on de seguida els arribà la remor de l'aigua que vessava en alguns lloc. La mare digué :

- Sempre es queixa... No sé com és.

- Quants anys té ? Vint ? qualsevol racó.

- Vint-i-u. miràs, no et creguis, per el

- Es molt bonica. feina que no em pensava...

La dona no va replicar. Havia deixat els gots i l'ampolla i va tornar cap a la taula amb un drap a les mans. Després de treure el raïm que ell no s'havia menjat, va passar-lo per l'hule.

Fora, l'home va dir alguna cosa, però la Sogues va entrar de nou sense haver pronunciat ni una sola paraula. Ell va fitar-la amb insistència i la noia desvià la mirada. Va instal·lar-se altre cop davant dels fogons i ell traslladà la seva atenció a la mare, la qual, després d'haver deixat el drap, s'entaforava per l'estreta obertura que hi havia a la dreta. Sense abandonar del tot sol'habitació, s'inclinà cap a darrera la cortina i, un instant, semblà que del·lütava amb algú.

- Quan va redreçar-se, duia un matalàs als braços. Tot seguit el va deixar caure a terra i mormolà :

- No sé si aquell es deu haver recordat... els fogons, sobre els quals va parlar, es va interrompre i, contornejant el matalàs, avançà fins a la porta, d'on cridà : gest, abraçà tota la barraca.

- Anto ! Anto ! hi ha motius per somriure ? gairebé nou.

- No La veu va contestar de molt a prop : pis...

- Què crides ? Sóc aquí. treure menys preactivament, sense que la se-
va - No has anat a buscar el matalàs...

- La L'home va deixar escapar una paraula gruixuda, sense excitació, i va concloure :

- Ara hi vaig. deixar proseguir. Gairebé irada, afegí :

- Ho Ell, des de la taula, va preguntar :

- Es per a mi ? ja no et falta res...

- Però la dona ja havia sortit també fora i no el sentí. La Sogues es va girar.

- Sí. Ell va separar els ulls dels de la Sogues i, sense moure el cos,

- No calia. Puc dormir en qualsevol racó.

- Ja hi dormiràs, no et creguis. per mi.

- Veig que dono més feina que no em pensava...

La noia, que s'eixugava les mans amb el davantal, va anar fins a la taula.

- Et persegueix la policia, potser?

Es va sobresaltar; després gairebé va riure.

- Qui ho ha dit, això? En Salat?

- No. No ho sé, que ha dit. Jo no l'he vist. Ells...

I, amb un gest, indicava cap a fora. Ell va aclarir:

- No em persegueix ningú.

La Sogues es va quedar mirant-se'l, ara amb una mà sobre la taula, seriosa com sempre. Ell es va treure una altra volva de tabac dels llavis.

- No somrius mai, tu?

- De vegades.

Abandona la taula i va encaminar-se als fogons, sobre els quals va penjar el davantal humit. Va apagar el llum d'oli amb una bufada i aleshores, amb un gest, abraçà tota la barraca.

- Et sembla que hi ha motius per somriure?

- No. Però no és per sempre. Llogareu un pis...

La seva boca es va contreure menyspreativament, sense que la seva bellesa en sofrís.

- Fa cinc anys que ho sento dir, això.

- Bé...

No el va deixar proseguir. Gairebé irada, afegí:

- Ho volen tot, ells!

- Tot?

Però la mare ja entrava tot dient:

- Ara el porta.

Ell va separar els ulls dels de la Sogues i, sense moure el cos, va tombar la cara cap a la dona.

- No us havíeu d'haver molestat, per mi.

- No és cap molèstia.

- Es clar que sí. I per aquesta gent que us l'han deixat...

- No el necessiten, ara. Es de la Poruga, i té el fill al servei. Ens va dir que ens el deixaria, si venies.

Va llençar la cigarreta que ja li cremava els dits i acabà de girar-se quan l'home, des de la porta, demanà :

- Tu, ajuda'm.

Es va alçar ràpidament i, avançant la dona, va agafar el matalàs per un extrem. L'home explicà :

- Es tan estret, això, que costa de fer-lo passar.

Ell va estirar-lo i la dona, des de darrera, advertí :

- Compte amb la taula...

En Fargues, amb el cap, va indicar la banda oposada a l'obertura

- El posarem en aquell costat. A l'altre hi dorm la noia.

La Sogues havia tornat a atansar-se a la taula i es mirava totes aquelles maniobres amb els ulls novament inexpressius. L'home va començar :

- Em penso que hi estaràs bé; és un matalàs gairebé nou.

- Sí.

Quan es va redreçar, va veure que la dona havia retrocedit cap al recambró, on s'inclinava sobre un catre. Va sortir-ne amb una manta primeta i deslluïda.

- Té això.

Ell va agafar-la i la deixà sobre el jaç, sense desplegar-la.

En Fargues digué :

- Em sembla que ja no et falta res...

- No.

Tots es van quedar mirant el matalàs, llevat de la noia que ara desplegava el seu prop de l'obertura darrera la qual devien dormir

els pares. La dona va preguntar :

- T'has de llevar gaire matí?

- No...shores fità la vista al seu davant, sobre la Biblioteca d'Humanitats un

- Nosaltres ens llevem a les set. a continuar fumant en la soledat

- Em va bé. Es una bona hora. a tirar una herba que creixia arran de

- Al poble érem més matiners, però aquí... r-se que la trituava.

Ell li va somriure i es va moure cap a la porta. encara cosia.

- Ja torno., va alçar els ulls. Ell va mirar cap a la cortina de

la d'En Fargues va seguir-lo i quan, fora, s'aturà, va indicar-li :

- Darrera les canyes, si vols...

- Si Va travessar l'emparrat, tombà a l'esquerra i va proseguir al llarg de la tanca que dibuixava els límits del corriol. Algú venia de la banda de dalt, però les passes es van aturar de seguida i ell penetrà en el canyar alt que creixia darrera la paret. Va orinar amb els ulls alçats cap al cel ample i ple d'estrelles que parpellejaven i, després, es va quedar encara contemplant la faixa de llum que s'escapava d'una barraca mal tancada on algú, invisible, parlava amb una veu monòtona i de sermonaire. nada de la noia obria.

Quan va tornar a l'emparrat, en Fargues ja no hi era. Butxaquejà i, sense treure's el paquet de cigarretes, en va agafar una. Dins de la barraca encara cremava el quinquar, però ara ja no se sentia cap remor.

- Va encendre amb el llumí protegit pel palmell de l'altra mà i va atansar-se a la cortina; l'aixecà amb dos dits i va obeure la noia asseguda davant la taula. Havia desplaçat el llum cap a una banda i s'inclinava sobre una peça de roba que cosia. Els cabells li amagaven part de la cara i, ara i adés, feia un moviment sobtat per tal de rebutjar-los enrera. dits, tamborinejà sobre la taula.

- No Va retrocedir i anà fins a la pedra que havia vist a l'altre mançacó, on es va asseure amb la cigarreta entre els llavis. Repenjà el cap contra l'obra de la barraca i, per entre el teixit de la parra, va mirar cel enllà. Vertiginosa, va passar una estrella que desaparegué tan misteriosament com havia sorgit. a i es va ficar una mà

la bualeshores fità la vista al seu davant, sobre la fresca de l'hum que les filtrava per la cortina i va continuar fumant en la soledat de la nit ara silenciosa. Va estirar una herba que creixia arran de pedra i hi juguinejà un moment, sense adonar-se que la triturava.

- Si quan s'aixecà per tornar a la barraca, la noia encara cosia. Entsentir-lo, va alçar els ulls. Ell va mirar cap a la cortina de la dreta, que ara tornava a tapar totalment l'obertura. Ara amb els ulls ja són adormir? cara. Insisti:

- Sí?

- Tu no hi vas?

- Sí, ara. treure el paquet de cigarretes, tot matxucat, i el va deixar. Es va asseure davant la taula, al mateix caixò que havia ocupat a l'hora de sopar, i esguardà les seves mans que treballaven àgilment sobre la peça d'un color verd clar. Després li mirà les espatlles arrodonides i dolces i la naixença del pit que s'insinuava per l'escota que la positura inclinada de la noia obria. què pensí com

Ella va tornar a alçar els ulls, greus com sempre, però ara no totalment serens, i reposà la mirada en la seva. Ell va obrir les mans sobre la taula i li va somriure, sense que la noia hi correspongués. La noia va fer un gest amb les espatlles i l'essot se li badà. Ets massa seriosa... solc profund que separava les sines joves.

Ell La Sogues no semblà gens d'estranyada d'aquella observació, però immediatament tornà a cosir.

- Com vols que sigui? upat, de pensar.

Va encreuar una cama sobre l'altra, i ell li observà els genolls descoberts. Amb els dits, tamborinejà sobre la taula.

- No ho sé.... D'on has tret aquesta idea que em pòdia perseguir la policia? o té importància.

- No Ella arronsà les espatlles, sense alçar els ulls de la feina.

- De tot plegat. Aquest misteri, com si t'amaguessis...

Ell va estirar les cames sota la taula i es va ficar una mà a

la butxaca dels pantalons.

- Encara no m'hi havien pres mai, per un criminal.

- No, ja sé que tot és política.

- Va trencar un fil amb les dents, gairebé agressiva, i afegí :

- Si hi ha en Salat entremig, per força s'ha de tractar de coses polítiques.

Ell no va contestar, i la noia esperà un moment, aïra amb els ulls fets en la seva cara. Insistí :

- No ?

- Bé... la noia va trencar el fil amb les dents i girà la peça.

- Es va treure el paquet de cigarretes, tot matxucat, i el va deixar sobre la taula abans de preguntar :

- Quina mena de relació hi teniu ?

- Amb en Salat ?

- Sí. voleu el que em penso, sí.

- El pare sempre ha estat molt amic seu. No pas perquè pensi com ell
Va desplaçar una mica el paquet, fins que una de les vores coincidí amb l'angle d'un dels ^{quadrats} ~~rectangles~~ de l'hule.

- Ja hu suposo, i per això sóc aquí... Com pensa ?

La noia va fer un gest amb les espatlles i l'esgot se li badà una mica més sobre el solc profund que separava les sines joves.

Ell va dir : Feia temps que no havia parlat amb cap noia. Potsar per

- Ja entenc.

- Mai no se n'ha preocupat, de pensar.

Ell va treure una cigarreta del paquet, però encara no se la posà a la boca.

- I tu ?

- Jo ? No té importància.

- No ho saps.

La Sagues va enfilegar l'agulla alçada contra el llum, ~~mamantunam~~
~~mamantunam~~ va trencar l'altre cap i digué :

- Al taller on treballa hi ha una noia que diuen que no és.

Ell va esperar un moment, amb la cigarreta entre els dits separats de l'hule, però la noia callà.

- Es què ?

- Dàls vostres.

Va fer un altre punt i s'immobilitzà per mirar-lo, però no va dir res més fins que ja tornava a cosir.

- Una vegada la van detenir. Va faltar dos o tres dies a la feina.

- Què havia fet ?

La noia va trencar el fil amb les dents i girà la peça.

- Parla massa.

Ell va donar uns quants copets sobre la taula amb la punta de la cigarreta.

- No hi simpatitzes, oi ?

- Si voleu el que em penso, sí.

Ell va desplaçar de nou la vista cap als seus dits, cap a la peça estesa sobre les cuixes de la noia.

- Què és, això ? Unes bragues ?

La Sogues el fità amb uns ulls sorpresos, però de seguida tornà a cosir i digué :

- Ja acabo. Ara podem anar a dormir.

- Per mi... Feia temps que no havia parlat amb cap noia. Potser per això ja no sé ben bé com es fa... Vull dir quina mena de coses us interessen.

- No a totes ens interessa el mateix.

- Sí, ja ho suposo.

Va desar la cigarreta al paquet i el desplaçà altre cop per la taula fins que coincidí amb un altre quadrat.

- Festeges, tu ?

La Sogues va denegar simplement amb la testa, sense alçar la vista.

- No sé si m'ho crec...
- Com vulguis.
Continuava cosint plàcidament, i ell l'observava amb una mà sobre el paquet de cigarretes. Després va anar fins a la porta, va separar una mica la cortina de drap i mirà nit enfora.

Quan es tombà, al cap d'un moment, la noia tornava a tallar un fil amb les seves dents fines.
- Ja estic, ara.

Va alçar-se, però ell continuava mirant cap a fora.
Quina quietud! Sembla el camp.
- Però no ho és.
En veure'l, la noia alenti el pas, però no es va. Les passes van avançar per darrera, cap a la porta, i la seva veu, rara molt més a prop, digué:

-- El camp és molt diferent.

- Va allargar el braç pel costat del seu i va separar una mica més la cortina. Ell assentí:

- Ja ho sé. També hi vaig nèixer, jo. Però només hi he viscut de petit.
La Sogues, que el fregava amb el seu braç nu, mirava cap a la foscor.

- Jo tenia catorze anys quan vam venir a viure aquí. Mai no m'hi he pogut acostumar.
- No t'agrada, la ciutat?

- La ciutat, sí. Bé, no ho sé... Hi ha tot això altre, aquesta manera de viure, com si fóssim bèsties...

- No sembla pas que els teus pares ho trobin tan horrible.

- La noia va fer un pas enfora.
- No els entenc. I ells tampoc no m'entenen a mi.

- En general, és a nosaltres, els joves, que ens agrada de canviar.

- Ella, que havia deixat anar la cortina, es tombà.
- No pas per això. Allí érem pobres i lliures. Ja m'entens... Aquí,

de pobres també ho som, però...

- Va caminar per sota l'emparrat, sense completar la frase, i sortí a l'estret camí que pujava per davant de la barraca. Ell va seguir-la amb la mirada fins que l'ombra de la noia s'esmunyí cap al costat de les canyes. Va ficar-se la mà a la butxaca, però el paquet de cigaretes s'havia quedat sobre la taula. Va avançar aleshores cap a l'extrem del petit pati i es va repenjar contra el bastiment sense porta. La nit respirava al seu entorn gairebé sense remors.

Al cap d'uns moments, l'ombra de la Sogués es va fer novament visible darrera l'encanyat que sostenia la parra i els peus silenciosos van tombar la cantonada. En veure'l, la noia alentí el pas, però no es va aturar, sinó que travessà cap a la barraca pel seu davant, sense dir res. No va girar-se fins que arribà prop de la cortina.

- Tanca la porta, quan entris.

- Ell, però, ja se li atansava.

- També vinc. Es tard, ja.

- La Sogués el va deixar passar i després, inclinada, va atreure la porta contra la cortina. Les frontisses, rovellades, van gemegar feixugament. Hi havia un pany, però la noia no va tancar-lo, sinó que va fer jugar la balda de més amunt.

Ell, que s'havia aturat a frec de taula, recollí el paquet de tabac i es va quedar mirant-la quan ella s'atansà a buscar la peça de roba que havia deixat sobre l'hule. Va agafar també una de les caixes de fusta i la traslladà prop del matalàs on dormia.

- Vols que apagui? al seu racó, fins que ensopegà amb el matalàs.

- Sí, això d'obligar-te a dormir a la mateixa habitació.

- Allargà els dits cap al tub de vidre, però els va retirar immediatament i es bufà els capcirons.

- Com crema! pitjors, gairebé inaudiblement.

Ella va somriure fugisserament i brandà el cap mentre tornava a atansar-se a la taula. Pares els va arribar la remor d'algú que es gi-

- Ja veig que no hi estàs acostumat, als quinquers.

- Ho pots ben dir.

La noia va bufar per l'obertura del tub, sense tocar-lo, i, ja a les fosques, explicà :

- Es fa així.

- Des de menut que no n'havia vist cap.

- Tampoc no hi havia electricitat, al teu poble ?

- Poble... Quatre cases escampades.

Va cercar el seu matalàs a les palpentos, s'hi va asseure i, en la quietud que de cop havia submergit l'habitació, escoltà les remors lleus que feia la noia en despullar-se. Es va posar una cigarreta a la boca, sense encendre-la, i al cap d'una estona, quan ja no sentia res, va preguntar :

- Ets al llit ?

- Sí.

Va encendre un llumí i s'aixecà. Ella digué :

- Què fas ?

- També necessito un caixó, per la roba.

El va estirar del costat de la taula, mig girat cap a la Sogues que s'havia tapat amb una manta tan deslluïda com la del seu jaç. Tenia els braços fora i l'esguardava. Va deixar caure el llumí a terra, sense encendre el tabac, i mormolà :

- Perdona.

- De què ?

- Es va moure cap al seu racó, fins que ensopegà amb el matalàs.

- D'això d'obligar-te a dormir a la mateixa habitació.

- No em fa res. I, després, tampoc no és culpa teva.

- No et fa res ?

- Hi ha coses pitjors.

Va començar a despullar-se, dret al costat del jaç. Del recambró on dormien els pares els va arribar la remor d'algú que es gi-

ravao amb un, sospir. La noia repetí :

- Hinhanco sesopitjors.

Ell va sentir en la fosca, ara ja assegut sobre el matalàs. Es va treure vles sabates. Tant les dues respiracions feixugues i desigues. Si, ja m'ho imagino. recambró; la dona s'havia tornat a adormir a l'Es difícil, si no has viscut mai en una barraca...

Ell es va estirar els mitjons i va moure els dits dels peus sense tocar-se'ls. Tot seguit, cercà en la seva roba i, mig abrigat amb la manta, encengué un altre llumí. Mentre l'atansava a la cigarreta, va llambregar de nou cap a l'altra banda, on ella s'havia tombat de cara després d'amagar els braços.

- No cremis el matalàs, eh ?

- No ho voldria pas.

- Ho dic perquè no és nostre.

- No hi havia pensat.

Va apagar el llumí, fregà la punta de la cigarreta contra el terra i digué :

- S'ho han cregut, els veïns, això del nebot ?

- Per què no ?

- No el coneixen ?

- No. No hi ha ningú més del poble, aquí. Abans, sí, però ara ja tots han anat trobant casa... No tinguis por, ningú no sabrà qui ets.

- No és per mi, sinó per vosaltres. Passem per les molèsties, però no m'agradaria comprometre-us.

- Em sembla que no podem perdre gran cosa.

- No ho saps...

Des del recambró, la veu de la mare va rondinar :

- Per què no dormiu ?

La Sogres xiuxiuejà gairebé inaudiblement :

- L'hem despertada...

- Sí.

- Bona nit, doncs.

- Bona nit, Sogues.

Es va tombar de ventre enlaire i, amb la cigarreta apagada a la boca, es va quedar escoltant les dues respiracions feixugues i desiguals que procedien del recambró; la dona s'havia tornat a adormir a l'acte.

Abocar les mongetes a la paella i l'espereta de l'oli va apagar un moment la conversa que tenia lluc darrera seu, a la taula, on els dos homes s'havien assegut mentre la Sogues hi deixava els coberts, el pa, l'ampolla de vi i els gotes.

Acluchà els ulls, ferits per la llum llucera que va escampar-se fàcilment imperceptiblement per l'habitació i, amb una bellera grossa, remenà els fideus amb precaució, per tal d'evitar que se vessessin pels costats. Després, junt amb els vassos petits de botifarra prima, els abocà en una plàtera escurquellada i va girar-se cap a la taula. El seu home l'escrava pa i l'ange, que tenia les mans a les butxaques, es mirava la Sogues. Un lluc somri endolida les seves faccions una mica barroeres.

- Ja està.

Va deixar-ho sobre la taula i ella mateixa es posà a servir, mançant per l'Anto, com feia sempre. Després anava a seguir amb el plat del xicot, però ell digué:

- No.

Va agafar el plat de la Sogues i l'atencà a la plàtera, que estava ple, fèu:

- Ara, vés.

- No, deixa...

L'Anto, que se manjava la forquilla, va dir:

- No gastes tanta compliment, xicot.

El xicot retirà les mans sobre el cap i, mentre la Sogues el mirava, va trencar en dos trossos la llisca de pa que li corresponia.

Ella va servir-se en darrer lloc i, abans d'asseure's, va deixar la plata als fogons. Quan tornà a la taula, tota tres va veure. El seu home va dir :

- Aquest és el millor moment del dia : quan ets a taula i tens tota una nit per reposar.

Isa

El L'Ange va assentir en silenci, sense parlar. Va aparcar un moment la conversa que tenia lloc darrera seu, a la taula, on els dos homes s'havien assegut mentre la Sogues hi deixava els coberts, el pa, l'ampolla de vi i els gots.

Aclucà els ulls, ferits per la lleu fumera que va escampar-se. Ella va observar com la Sogues, amb una cullera grossa, remenà els fesols amb precaució, per tal d'evitar que es vessessin pels costats. Després, junt amb els quatre talls de botifarra prima, els abocà en una plàtera esbroquellada i va girar-se cap a la taula. El seu home llescava pa i l'Ange, que tenia les mans a les butxaques, es mirava la Sogues. Un lleu somris endolcia les seves faccions una mica barroeres.

- Ja està.

El seu home va replicar :
Va deixar-ho sobre la taula i ella mateixa es posà a servir, començant per l'Anto, com feia sempre. Després anava a seguir amb el plat del xicot, però ell digué :

- No.

El L'Ange va empassar-se la cullerada que acabava de posar-se a la boca i s'interessà a sentir dir-li això.
Va agafar el plat de la Sogues i l'atansà a la plàtera. Quan va estar ple, féu :

- Ara, vós.

- No, deixa...

La Sogues, que deixava el got, va precisar :
L'Anto, que ja manejava la forquilla, remugà :

- No gastem tants compliments, nosaltres.

El xicot retirà les mans sense dir res i, mentre li omplien el plat, va trencar en dos trossos la llesca de pa que li corresponia.

Va veure que el xicot tornava a mirar-se-la, però tot seguit

Ella va servir-se en darrer lloc i, abans d'asseure's, encara anà a deixar la plata als fogons. Quan tornà a la taula, tots tres menjaven. El seu home va dir :

- Aquest és el millor moment del dia : quan ets a taula i tens tota una nit per reposar.

- Ho D'Ange va assentir en silenci, sempre menjant. Després va comentar :

- Bones mongetes.

- Hi ha gana, oi ?

- No es pot negar. La jornada ha estat dura.

- Ella va observar com la Sogues alçava els ulls del plat i entreobria els llavis com si es disposés a fer una pregunta. Es va limitar, però, a mirar-se'l breument abans d'enfonsar de nou la forquilla en els fesols. L'Anto va apoderar-se de l'ampolla i abocà vi a tots quatre gots.

- Fan set, els llegums.

Ella va beure un glopet i, amb els llavis humits, digué :

- Al poble, hi havia anys que en menjàvem tot l'hivern.

- I El seu home va replicar :

- Ara no som a l'hivern.

- Ja ho sé.

- L'Ange va empassar-se la cullerada que acabava de posar-se a la boca i s'interessà :

- Teníeu terra vostra ?

- Li ho preguntava a ella, però el seu home li passà davant :

- Una mica... Però és que, a mi, posseir em sembla una cosa immoral.

- La Sogues, que deixava el got, va precisar :

- Bé, no sé si se'n pot dir casa...

- Sempre valia més que això.

- Va veure que el xicot tornava a mirar-se-la, però tot seguit

desvià els ulls cap a l'Anto.

- Us ho va vendre, en marxar ?

- No. Mai no he estat partidari de vendre res, jo.

- Jo L'Ange va allargar la mà cap al vi, però no va aixecar ~~manca~~ el got de damunt la taula. un moviment, sense mirar-la.

- Ho va deixar arrendat, potser ?

- Tampoc. No vull tenir embolics.

La Sogues va mirar cap al xicot que ara s'atansava el got a la boca. Ella va fitar-los tots dos, i quan l'Ange va haver begut, li preguntà: va continuar menjant mentre explicava pacientment :

- I tu no tens res ?
El noi va deturar el gest, sorprès.

- Jo?
- No ets fill de pagès, també ?

- El meu pare era un jornalero. Mai no va tenir res més que el vestit que duia al damunt. Va reprendre la forquilla i, amb l'ajuda del pa, va trencar un tros de botifarra mentre afegia: posseir impunement.

- I me n'alegro.
Ella va adonar-se que el seu home arrugava el front, i observà que un dels fesols se li esmunyia per un costat de forquilla abans de desprendre's per caure de nou al plat. ull i veié que no sabia com

- Com ? No ho havia sentit dir mai, això. riure :

- Un El xicot va mastegar el tros de botifarra que tenia entre dents, i ara també tenia una expressió seriosa, gairebé severa.

- Potser no. Però és que, a mi, posseir em sembla una cosa immoral.

Hi va haver un silenci sobtat i dens fins que el seu home s'escurà vagament el coll abans d'extranyar-se en veu alta :

- Immoral ? Què vols dir ? mai de pensar que tot allò que

- Que si posseís alguna cosa em sentiria culpable. Ho, és clar...

L'Anto va reposar la forquilla sobre l'hule amb una expressió

desconcertada.

- No ho entenc.

La Sogues va alçar els ulls del plat i gairebé va somriure.

- Jo, sí. La cortina, d'on mirava cap a l'Ange, que s'havia tombat.

- El seu pare va fer un moviment, sense mirar-la.

- Calla, tu. No sabia que tenien convidats.

La seva veu era fosca, una mica irritada, i les arrugues de les galtes, aprofundides, li ~~ennegriren~~ ennegriren encara la pell. L'Anto,

- Culpable de què?

- L'Ange va continuar menjant mentre explicava pacientment:

- De tenir, ja us ho he dit. De tenir coses que els altres, alguns dels altres, no tenen. ~~En~~ en un gest maldestre de presentació.

Aleshores va veure que el seu home somreia, de nou amb la forquilla a la mà. Gairebé divertit, va preguntar:

- Que et penses que sóc ric, potser? No viuríem pas aquí, si ho fos.

- Ja ho sé. No parlo de ser ric, sinó del fet de posseir. Si la majoria de persones són com són, la culpa cal donar-la en bona part als béns que tenen. No es pot posseir impunement.

- Ella va beure un altre glop de vi i després fità el plat, on ja quedaven poques mongetes. L'Ange, que havia fet una pausa, afegí:

- Posseir ens rebaixa. noi, avui... treballar pel seu compte.

Va esguardar el seu home del cua d'ull i veié que no sabia comprendre-s'ho. Al cap d'un moment, però, va riure:

- Una dona també? ir... a córrer.

- No. El xicot no vacil·la gens. ard.

- Si la considerem una propietat, sí. ? i després va projectar

L'Anto va brandar el cap, com a clapat, i carregà la forquilla de mongetes. Però l'Ange ja proseguia:

- No sé si se us ha acudit mai de pensar que tot allò que ~~possuem~~ tenim, ho posseïm a les costelles d'algú altre. Parlo, és clar...

Però aleshores va emmudir, perquè una veu, des de la porta, sa-

ludava : a tremolar una mica; unes gotes de vi es van

1. Bona nit!

- Ella li va somriure abans d'adonar-se que el noi no es movia del costat de la cortina, d'on mirava cap a l'Ange, que s'havia tombat.

- Entra, Jau, entra! en silenci, com absent. L'Anto va afegir :

- Si faig nosa... No sabia que teníeu convidats.

- Ella va seguir el seu esguard, que ara es traslladava cap a la Sogues per tornar ~~seguidament~~ ràpidament a l'esquena d'Ange. L'Anto, prou natural, va dir :

- És el meu nebot.

- L'altre va canviar d'expressió i avançà cap a la taula mentre l'Anto mig allargava la mà en un gest maldestre de presentació.

- No us coneixíeu, oi ? Es en Jau, un veí... havia retròcedit lleugerament. L'Ange el va saludar amb el cap.

- Que tal? acabava de treure's de la butxaca de la camisa. L'Ange va desviar després va reposar els ulls en la noia, perquè en Jau se li havia atansat, tot dient :

- Bona nit, Sogues.

- Bona nit.

- No havia separat la vista del plat, però l'Anto ja reia :

- No sé on t'asseuràs, noi, avui...

- Ella va tornar a somriure al ~~mn~~ xicot i, gairebé en to de repete, va dir-li : li girà i, benhumoradament, féu :

- No vas venir, ahir...

- No. Hi va haver feina fins tard.

- Ja m'estranyava ! Ve cada dia, saps ?

- Ho deia a l'Ange, el qual la fità breument, sense assentir, abans d'adreçar-se a la Sogues :

- Festegeu, potser ?

- No.

- Ella va veure com la Sogues es mirava el seu pare amb duresa, però L'Anto va riure altre cop i la mà amb què es tornava a omplir el

got li va tremolar una mica; unes gotes de vi es van escapar per l'hule verdós.

- No es pas per culpa d'ell. Oi, Jau ?

- No, a fe que no.

La Sogues menjava en silenci, com absent. L'Anto va afegir :

- Ja fa un any que li va darrera. Perquè no et pensis pas que ens vé a veure a nosaltres !

Ella va mig allargar la mà cap al seu braç, sanse arribar a tocar-lo.

- Calla, home...

- Que potser no és veritat ?

Es va beure el vi, d'una sola glopada, i després encara escurà el plat amb una llarga engruna de pa. En Jau havia retrocedit lleugerament cap a l'ombra de la paret del recambró, i ara allisava una cigarreta que acabava de treure's de la butxaca de la camisa. L'Ange va desviar la conversa;

- De què treballes ?

- Sóc xofer. Duc el tricicle d'uns laboratoris.

L'Anto s'eixugà la boca amb els dits de la mà esquerra i ella, com si ho digués d'un fill, va explicar :

- Estalvia per comprar-se'n un i treballar pel seu compte.

- Sí, per fer repartiments.

L'Anto se li girà i, benhumoradament, féu :

- Jo, de tu, ho deixaria córrer.

- Per què ?

Es va inclinar a encendre la cigarreta i després va projectar el fum al seu davant en un llarg brollador blavís. L'Anto assenyala cap al xicot :

- Aquest t'ho dirà.

Ella va veure com la Sogues es mirava el seu pare amb duresa, però en Jau ja preguntava :

- Què m'ha de dir ?

- Que si un dia arribes a tenir el teu tricicle, serà perquè d'una manera o altra el robes a algú altre.

- El noi va somriure amb tota la seva car afable.

- Sempre esteu carregat de romanços, vós.

- Ah, sí ?

- Tant !

L'Anto va somriure amb els ulls, però es girà cap a ella.

- Oi que encara queda raïm ?

Ella va assentir i s'alçà. Es va endur el plat cap als fogons i despenjà el raïm del ferro que corria cap a l'angle de l'habitació. El seu home tornava :

- No són romanços, tu. Jo mateix, perquè tinc dos miserables pams de terra al poble, m'he vist tractat de capitalista.

Ella va mirar de nou cap en Jau, que encara somreia.

- Potser no va del tot equivocat...

I va veure que feia l'ullet al xicot. Però l'Ange no li retornà el gest complicé, ni va riure, perquè ell i la Sogues s'estaven mirant. L'Anto va replicar enginyosament :

- És per això que em festeges la pubilla, pels interessos ? Quin trapella !

Tots dos van esclafir, i ella es va sorprendre amb els llavis oberts, al punt d'acompanyar-los, però ni l'Ange ni la noia no van sumar-se al bon humor general.

Avançà cap a la taula, amb el raïm a les mans, mentre el xicot deia :

- Tancar els ulls davant dels problemes no és el mateix que fer-los desaparèixer.

En Jau, des de la paret, va preguntar amb la cigarreta en un costat de boca :

- Anava de veres, doncs ?

- Depèn del que tu entenguis per seriós.
En Jau va atansar-se a la taula i s'aturà entre l'Anto i la So-
gues, Inclinat sobre la noia, va dir-li :

- No recordo que n'haguessis parlat mai, del teu cosí...
Ella va alçar l'esguard sense pressa.

- I què? : perquè tu només en pots portar un.

- Que em sembla que us heu d'avenir força.
Potser sí. que menjava.

- En Jau va desviar els seus ulls menuts cap al xicot.
No et pensis, n'hi ha d'altres que parlen com tu...

- Com més siguin, millor.
El to de les veus era tan dur, que ella intentà d'interrom-

pre la conversa :
No vols una mica de raïm, Jau ? Es bo...

Però el noi no li'n va fer cas, perquè ja havia recomençat a
parlar :

- L'única que et puc assegurar és que, si aconseguixo de comprar-me
un tricicle, els diners els hauré suat cèntim a cèntim, sense robar-
los a ningú.

- L'Ange va allunyar el plat del seu davant amb un gest lent que
contrastava amb la violència continguda d'en Jau. Digué :

- No t'excitis.

Ella va intervenir de nou, i insistí :

- Agafeu raïm.
Però només en va agafar el seu home. L'Ange proseguia :

- Ningú no ha dit ni una sola paraula sobre el teu tricicle.

En Jau es relaxà una mica i introduí quatre dits de la mà dre-
ra entre la trinxa dels pantalons i la camisa.

- Millor.
Ella va trencar un bagot de raïm, ara sense tornar a oferir-ne

als altres.

- Tot anirà bé mentre només sigui el teu instrument de treball. El mal començarà quan compris el segon.

- Per què?

L'Ange es decidí a allargar la mà cap al raïm, però de primer va servir la Sogues, la qual li va somriure amb els ulls.

- Molt senzill: perquè tu només en pots portar un.

S'adonà que el seu home escoltava amb molta atenció, sense fixar-se en el que menjava.

- Caldrà que lloguis algú altre i, a poc a poc, si les coses et van bé, et convertiràs en un empresari; deixaràs de dur personalment el teu primer tricicle i ja només pensaràs a fer diners...

Ella va escopir un pinyol particularment gros que es resistia a les dents i va veure com en Jau, pensarós, feia caure la cendra de la seva cigarreta.

- Corres molt, tu.

- Potser sí. Potser les coses no t'entendran mai prou bé perquè et puguis comprar un altre tricicle... Però suposo que admets la lògica del raonament.

- Mai no he pensat tan enllà.

- Pensa-hi ara, doncs.

L'Ange va deixar el raïm en un costat i s'inclinà endavant, amb un colze sobre la taula.

- Potser no ho entès bé...

Tots van mirar-lo, però ella va continuar menjant mentre l'home cercava les paraules.

- Perquè, si ell pot tenir un tricicle, no veig per què jo no he de poder tenir les terres...

- Les terres, ara, no són el vostre instrument de treball. I ho dic així perquè m'entengueu. De fet, la terra és un bé ~~normal~~ comú sobre el qual ningú no pot reivindicar un dret de propietat.

- Ni quan es compren?

- Tampoc. No són obra nostra, eren aquí abans que l'home existís i, com ja us podeu pensar, no reconec el dret de conquesta. L'home que se n'apodera...

L'Anto el va interrompre amb un gest amoïnat.

- Ja sé, ja sé, ho fa a les costelles d'algú altre. Ho ~~ha~~^{has} dit.

- Sí. En priva els altres.

- Però encara no veig quina diferència hi ha entre això i el tricicle.

El xicot va trencar un altre gotim de raïm.

- Us podria contestar que el tricicle és un objecte manufacturat. Se'n poden fer tants com es vulgui. Eventualment, cada home pot arribar a tenir el seu tricicle, si el necessita. De terra, en canvi, només hi ha la que hi ha; no pot haver-n'hi més.

L'Anto es va gratar el clatell i, després, es reajustà la gorra sobre el cap. L'Ange proseguí:

- Ara bé, en una menade societat com la nostra, podíeu tenir una certa excusa quan conreaveu els vostres camps. Al capdavall, la seva extensió de segur que només ~~les~~^{els} fa aptes per una economia de consum familiar...

Va fer-se enrera, butxaquejà i es va treure el paquet de cigaretes mentre tots esperaven.

- Actualment, però, el cas ja no és aquest. Els heu abandonat, no importa per què... Els heu abandonat i continueu reclamant-los, disposant-ne al vostre grat, com si hi tinguéssiu algun dret.

Va colpejar l'extrem de la cigarreta contra la taula i ella observà els seus dits massa fins perquè fossin els d'un obrer.

- Sempre heu estat pobre, però això no us ha privat d'adquirir una mentalitat de propietari. I és això, aquesta mentalitat, que cal desarrelar, perquè és corruptora i egoista.

Es va posar la cigarreta a la boca i ella va seguir el seu gest amb els ulls atents i facinats.

- Ara potser comenceu a veure més clar allò que us deia de primer, quan he afirmat que posseir és immoral. Va encendre. En Jau es movia darrera la Sogues i, passat un moment de silenci, preguntà :

- Sempre ha pensat així ?
Però l'Anto no va contestar-li, i ella allargà la mà cap a una crosta que hi havia sobre la taula, prop d'un got. La Sogues va dir :

- Sí. És indigne que ser explotat ?

Va alçar-se, recollí el seu plat i els dels dos homes i se'ls emportà cap als fogons. En Jau va llençar la punta de la cigarreta a terra i llambregà de l'un a l'altre.

- Potser no sóc prou instruit per contestar-vos... aquest el cas de

L'Anto corroborà :
- Es el mateix que em passa a mi. Però carall ! no veig que tenir uns pams de terra hagi de ser això que tu dius... corruptor.

En Jau es va asseure al caixó que havia ocupat la Sogues, la at, qual, ara, de cara als fogons, encenia el llum d'oli. L'Ange mirà cap aquella banda i tot seguit va escutar l'expressió dels dos homes que esperaven una resposta.

- Sí, ho és, perquè posseir ens obliga a pensar en uns altres termes. L'home que té, és també l'home que té por de perdre. De perdre allò que posseeix, és clar. Això provoca una actitud de recel, de desconfiança envers els altres homes... Ben aviat acaba per identificar-se amb allò que té i no amb allò que és.

Ella va anar replegant la mà, sense deixar la crosta que havia recollit. En Jau va torçar la boca.

- I això és corruptor ?

- Naturalment. L'home hi perd la dignitat, en aquest joc.

Va observar que els llavis i els ulls se li havien endurit prou per donar una expressió antipàtica a la seva cara.

- Ja veieu que no em refereixo tan sols al dany que pot ocasionar

que els enduria i es dilataven en un comrí.
als altres, sinó al mal que es fa a ell mateix.

- Fa estona que som lluny dels vostres camps, onale
En Jau va juguinejar amb el ~~mm~~ got en el qual havia begut la
L'Anto va passar dos dies al llarg de la cigarreta,
Sogues i l'inclinà fins que una escorrialla de vi va estar a punt de
rar-se que el paper quedava ben enganxat, i digué :
vessar-se sobre la taula.

- Es que no m'agrada que em confanguin amb tots aquets
- No ho veig pas tan clar, jo. Per a mi, la indignitat comença quan
haver molt de veritat, en tot això que dius, però no té una mena de
no tens res. Perquè aleshores et sents com despullat, com una mena de
amb mi.
ninet que tothom estira d'una banda a l'altre, com li convé.... Hi ha
- L'actitud és la mateixa. No heu tingut encara ocasió d'explotar
res més indigne que ser explotat ?

L'Ange tornava a mirar cap a la Sogues, o potser més enllà, on,
tres camps us haguessin permes de recollir alguns diners, heu
darrera la paret, hi havia més barraques i al lluny, sota, la ciutat.
comprat més terra.

- Sí : explotar. Tu, i qualsevol que faci el seu treball, pots con-
servar la teva dignitat, preservar-la. No és pas aquest el cas de

Ella va seguir el gest del seu home, que acalava els ulls
la cigarreta.
l'amo que té uns obrers a les seves ordres, uns assalariats dels
- No ho sé... Potser sí.
quals viu. De seguida se li converteixen en instruments, en eines,
- I n'hauríeu continuat comprant. Més tard o més d'hora
en coses... Que no ho veus que els nega la seva condició d'homes ?
bracos i els de la tia, no hi haurien donat l'abast.

Els esguarda tots, i també adreça una mirada cap al seu costat,
- No dir que no. Però encara que hagués hagut de llogar jo mateix
però ella, que ara esgrunava la crosta de pa amb els dits balbs, no
També és possible mostrar-se just, em sembla a mi.
alça els ulls.

El xicot va moure el cap d'una banda a l'altra, lentament
- Quan algú nega un altre, no es pas aquest que en surt empetitit,
tots van seguir la vacil·lació del llum amb què l'Anto
minvat, entre altres raons perquè sovint no sap, no comprèn, que és
- No, oncle. No és possible quan retenim una part del seu
negat, sinó ell, el negador que no pot deixar de sentir, encara que
nom de què podem justificar que un altre treballi per enriquir-se ?
provi d'amagar-s'ho, que és com si és negués ell mateix.

Què ens autoritza a prendre-li diàriament unes hores del seu
L'Anto, que ara havia tret la petaca i cargolava una cigarreta,
Ella va esperar, però tots callaven. La Sogues va venir del fons
remugà :

de l'habitació i recollí els gots buits. Va restar un moment
- Però jo no he tingut mai cap llogat, cap jornaler ! Ens ho féiem
el seu pare i en Jau, amb els ulls clavats en l'Ange, el qual havia
tot nosaltres, la dona i jo.

seguit el seu desplaçament amb un esguard distrat. Però ara
Va llepar la tira engomada del paper i, gairebé precipitadament
que li sonreia, mentre l'expressió de la cara de la noia s'encolava
afegí :

- Ja ho saps, cony !
En Jau va allargar els dits al paquet de cigarretes.
Tot d'una, els llavis d'Ange van perdre aquell plec obstinat
havia deixat sobre la taula.

que els enduria i es dilataven en un somrís.

- Fa estona que som lluny dels vostres camps, oncle.

L'Anto va passar dos dits al llarg de la cigarreta, per assegurar-se que el paper quedava ben enganxat, i digué :

- Es que no m'agrada que em confonguin amb tots aquests... Hi deu haver molt de veritat, en tot això que dius, però no té res a veure amb mi.

- L'actitud és la mateixa. No heu tingut encara ocasió d'explotar ningú, potser ni la tindreu mai, però no em negareu que si els vostres camps us haguessin permès de recollir alguns diners, hauríeu comprat més terra...

Ella va seguir el gest del seu home, que acalava els ulls sobre la cigarreta.

- No ho sé... Potser sí.

- I n'hauríeu continuat comprant. Més tard o més d'hora, els vostres braços i els de la tia, no hi haurien donat l'abast.

- No dic que no. Però encara que hagués hagut de llogar jornalers... També és possible mostrar-se just, em sembla a mi.

El xicot va moure el cap d'una banda a l'altra, lentament, i tots van seguir la vacil·lació del llumí amb què l'Anto encenia.

- No, oncle. No és possible quan retenim una part del seu guany. En nom de què podem justificar que un altre treballi per enriquir-nos ? Què ens autoritza a prendre-li diàriament unes hores del seu esforç ?

Ella va esperar, però tots callaven. La Sogues va venir del fons de l'habitació i recollí els gots buits. Va restar un moment entre el seu pare i en Jau, amb els ulls clavats en l'Ange, el qual havia seguit el seu desplaçament amb un esguard distret. Però ara va veure que li somreia, mentre l'expressió de la cara de la noia s'endolcia com si s'alegrés d'alguna cosa.

En Jau va allargar els dits al paquet de cigarretes que l'Ange havia deixat sobre la taula. Mira...

- Te n'agafo una... caixó per entre les seves cames

El xicot desvià la mirada i assentí. Va reprendre :

- No hi ha cap home que tingui drets sobre un altre home. que li diuen

La Sogues va allunyar-se amb els quatre gots a les mans i, aleshores, ella es va alçar per tal d'acabar de desparar la taula.

- Però què pot fer un hom tot sol ?

Era la veu d'en Jau, una mica escanyada i estranyament alentida, com si li costés de pronunciar les paraules.

- Si no haguéssim treballat tots en equip, mai no hauríem aconseguit res, oi ? Els progressos, el confort modern...

Una mena de fuetada fendí l'aire :

- Quin confort ?

Ella avançava cap a la Sogues, la qual s'havi tombat per fer la pregunta. Va deixar l'ampolla i penjà el poc raïm que havia quedat mentre en Jau s'excusava :

- Parlava en general. Jo...

Però la seva veu fou immediatament coberta per la de l'Ange.

- Veus ? Els progressos no han tingut lloc per tothom, ni tots ~~manim~~ coneixem el confort de primera mà. I per què, això ? Hi deu haver una falla, no et sembla ? Es clar que s'ha de treballar en equip; precisament d'això es tracta, d'un treball en col.laboració, al qual tothom aportí el seu esforç per retirar-ne després el benefici que li correspon. Però tot el benefici, eh ? Directa o indirectament...

- Indirectament ?

- Sí, a través dels serveis comuns que assegura l'organització social. ~~ai~~ no ha dit que tothom pot fer de manobra ? Hi ha gent que no

Ella va tornar-se de nou cap a la taula, però ara no s'hi va asseure, sinó que va continuar fins a la porta, al costat de la qual va quedar-se quieta, mirant cap als tres homes reunits entorn del llum. En Jau balbucejava :

- Potser si que és com tu dius, però... Mira...

- No Va estirar el caixó per entre les seves cames i l'atansà més a la cadira abans de proseguir amb la veu més afermada: és cert, però aquí mateix, més amunt, viu un individu, en Pep Vert, que li diuen El teu oncle ja el coneix...

- L'home va afirmar amb el cap.

- El coneixem tots. Només li agrada de beure i de perseguir faldilles. De tant en tant, treballa de manobra, perquè no sap fer res més. Fixa't: només de tant en tant. Diguem tres dies cada setmana... Pràcticament, és un inútil, però per culpa d'ell mateix, no pas perquè sigui un baldat ni estigui malalt. I ara jo et pregunto: també ell té dret als beneficis? Es a dir, als mateixos beneficis a què tinc dret jo, per exemple, que treballa cada dia? Per deixar passar la

- No, perquè no ~~col·labora~~ col·labora. Ben a l'inrevés, amb la seva actitud possiblement perjudica el treball de la comunitat.

- En Jau es va mirar la seva cigarreta.

- Ah bé! Això ja està més bé. A la cigarreta i desplaçà el colze sobre La Sogues va abandonar el fons de l'habitació i va atansar-se-li amb el cubell ple d'aigua bruta. En Jau va tornar a alçar el cap, però ara parpellejava per culpa del fum.

- Però imaginem que treballa ~~manobrina~~ tota la setmana, com d'altres. De manobra, un treball no especialitzat, que pot fer tothom... Continua tenint dret als mateixos beneficis que la gent que fan un ofici o que tenen una professió? Seria el propietari?

- No. L'Ange va encreuar les cames i una mà li quedà empresonada entre les cuixes; amb l'altra, va fer un gest breu, gairebé solemne.

- Qui ho ha dit que tothom pot fer de manobra? Hi ha gent que no ho resistirien, oi? Cal una certa resistència física. De la mateixa manera que un arquitecte ha de tenir un cervell clar, obert a les matemàtiques.

- En Jau tenia una expressió rebeca, insatisfeta, però assentí:

- Sí, ja ho sé, això. tornava de fora, i ella es va esmunyir cap a

- No hem de caure en l'error de menystenir les professions més humils. Sense arquitectes no hi hauria cases ben fetes, és cert, però tampoc no n'hi hauria sense els paletes i els manobres. No vull dir que hàgim de pretendre que tots som iguals, perquè no ho som. Ara, això sí, tots som homes, i com a homes tenim tots exactament els mateixos drets... sempre que no siguem uns paràsits. El que interessa és que cadascú ocupi el lloc que li correspon d'acord amb les seves capacitats. I això només és possible en una societat justa i ben organitzada en la qual no hi hagi una classe o unes classes privilegiades, en una societat on tots tinguem ocasió de descobrir aquestes capacitats i d'exercir-les... un laboratori es cal provar i provar-se.

Es va interrompre mentre ella s'apartava per deixar passar la Sogues que s'havia entretingut a afiançar més bé el cubell i, potser, a escoltar, desposseint-lo, si cal, de tot allò que no li és ni...

- Però carall! em feu dir coses que tots sabem de sobres.

L'Anto va clavar una pipada a la cigarreta i desplaçà el colze sobre la taula. Estava el cubell buit per pensar-se a la taula. En...

- Potser ens hem desviat una mica. A mi, el que m'agradaria de saber és això: en una societat com la que tu vols, en la qual ningú no posseiria res, de qui serien les coses? Els camps, les fàbriques, els negocis...

- De tots.

- O sia que, de fet, l'estat seria el propietari?

- No; la comunitat.

Exhi. Va veure que l'Anto reia maliciosament, baixet.

- Però si la propietat corromp, com has dit, també ella es corromp... Jau va esbrutar el xicot amb el cul i li obrí la punta de la cigarreta. El xicot va reconèixer: dregava. Va trepitjar-la curiosament, tot...

- És un perill que cal córrer.

- Deixeu-me passar. Si no m'haguéssiu parlat del vostre rebot...

- Però la Sogues que tornava de fora, i ella es va esmunyir cap a

un costat. Després, girada d'esquena a l'habitació, va mirar cap al pati, on la nit era negra. Del fons del món venia una alenada d'aire que feia dansar les fulles de la parra i, més enllà, darrera la baraca, extreia sonoritats somortes del canyar. L'Ange, que havia fet una pausa, proseguia: un pensament.

- Mai no es pot saber el resultat d'un experiment sense fer-lo. Més encara: sovint cal repetir-lo més d'una vegada. El moment, les circumstàncies, tenen una importància que no podem desconèixer. Tot allò que la humanitat ha aconseguit, ho ha aconseguit després de provatures reiterades, de fracassos pels quals no s'ha deixat descoratjar. La humanitat sencera és un laboratori on cal provar i provar sense cansar-se, però hi ha un temps per a cada experiment, i el nostre és aquest: el temps de donar a cada individu la possibilitat de ser ell mateix, desposseint-lo, si cal, de tot allò que no li és ni substancial ni necessari...

Ella va tornar-se de nou cap a l'habitació i va veure que la Sogues havia deixat el cubell buit per atansar-se a la taula. En Jau preguntava: ió, digué:

- Tu què ets? M'has preguntat quin ofici tenia, però no m'has dit el teu. Jau va girar-se i, un moment, avançà una cara contrariada que - Sóc exactament el mateix que ets tu: un jornalero. - El noi va abaixar l'esguard.

- Veig que tens les mans molt fines...

Ella va avançar per l'habitació mentre, l'Ange les alçava per exhibir-les sense vergonya.

- Es natural. Tu maneges un tricicle; jo, una màquina d'escriure.

En Jau va enretirar el caixó amb el cul i llençà la punta de la cigarreta al moment que es redreçava. Va trepitjar-la curosament, tot mirant l'Anto. - Est estrany que mai no m'haguéssiu parlat del vostre nebot...

- Per què? atansar-se més i, baixet, preguntà:

- Es un home instruït...

- Sí, s'ha espavilat. Però mai no hem estat gaire d'acord.

El noi va separar-se de la taula i donà un cop d'ull al rellotge polsera. Ulla cap al seu home, que ara deia :

- Bé, caldrà que fem un pensament...

- Sí, ja comença a ser hora d'anar a joc.

En Jau assentí, distret, ara mirant de nou l'Ange, al qual s'adreçà : penombra del recambró i va fer córrer la cortina. Ja s'inclinava

- Estic segur que en tornarem a parlar, de tot això. No et pensis que no sé veure el teu punt de vista.

¶ Jo diria que és prou clar.

- Sí; potser sí... M'acompanyes fins a la porta, Sogues ?

Ella va espiar la cara inexpressiva i adusta de la noia i després, com feien el seu home i el xicot, va seguir amb la mirada la parella que s'allunyava.

En arribar a la porta, però, la Sogues es va limitar a obrir la cortina, que recollí cap a un costat perquè ell passés; sense moure's de l'habitació, digué :

- Bona nit.

En Jau va girar-se i, un moment, avançà una cara contrariada que semblava a punt de protestar. En lloc d'això, va fer-se de nou enrera, cap a l'ombra, i cridà :

- Bona nit tothom !

La Sogues va deixar caure la cortina i, sense pressa, es dirigí a la taula. Ella va remugar :

- Mira que ets eixuta, noia !

Però la Sogues no va replicar, sinó que s'adreçà a l'Ange :

- Et sembla que deu haver endevinat alguna cosa ?

- No; ningú no pot endevinar res. El tracte d'oncle a nebot ens ha sortit força afinat.

- Ella va atansar-se més i, baixet, preguntà :

- Què havia d'endevinar? al moment que la Sogues

- Ja ho ha dit ell, mare : res.

Va fer la volta a la taula i es va casseure al seu caixò. Ella va alçar els ulls cap al seu home, que ara deia :

- Si ens hem embolicat una mica, ha estat per culpa meva. No t'havia d'haver ficat els dits a la boca. parlar, oi ?

- Pe Va incorporar-se i anà cap a la porta. Ella es va moure fins a la penombra del recambró i va fer córrer la cortina. Ja s'inclinava quan la veu del xicot, al seu darrera, demanà :

- Deixeu que ho faci jo. va deixar la bata.

- No, no cal. ser vingut a fer ?

- Sí. Pesen, aquests matalassos... fer res.

- Si va haver de cedir-li el lloc i l'Ange va extreure el matalàs de sobre, enrotllat als peus del catre.

- Es sel meu, aquest ? pantalons i quan ella va acabar de girar-se

- Sí. ia sobre el catre per tal de desfer-se les vetes de les espar-

- Va dur-lo a l'altre extrem d'habitació i ella agafà el de la Sogues. Va deixar-lo a terra, sense estendre'l, i tot seguit va treure les mantes. tot, no m'agrada.

- L'Ange, ja redreçat, va mirar cap a ella, però després s'enca- minà a la porta. Va esperar, observant la Sogues que continuava asseguda davant la taula, amb les mans sobre la falda, i aleshores va entrar al recambró, de l'interior del qual va tancar la cortina. De sota el catre va treure un orinal i, en la fosca, s'ajupí.

La veu del seu home, que havia tornat a entrar a la barraca, preguntava a la Sogues :

- de molta estona no va sentir la remor de la Onés ? que la Sogues, o el xicot, tancava. Va arribar-li el xi-

- No ho sé; ha sortit. ues veus, fins que la Sogues va parlar més alt

- Va sentir la remor del caixò que hom desplaçava i les passes arran de recambró. Després l'Anto va dir :

- Fins demà. no devia contestar i, al

1. Ang... Va separar la cortina al moment que la Sogues contestava i tancava la porta.

- Bona nit.

Ella va empènyer l'orinal sota el catre i, girada d'esquena, començà a despullar-se. Rondinà i el seu home va tocar-la. Sense moure's, normalment.

- No sé per què les teniu, aquestes converses.

- D'alguna cosa o altra s'ha de parlar, oi ?

- Però és imprudent.

- No exageris, Isa... les seves.

Ella va allargar la mà cap al penjador de ferro clavat a l'esquerra de l'obertura i hi va deixar la bata.

- Què deu haver vingut a fer ?

- No és obligat que hagi vingut a fer res.

- Sí. Per força...

- No ho sé.

S'havia tret els pantalons i quan ella va acabar de girar-se s'asseia sobre el catre per tal de desfer-se les vetes de les espardenyas.

- No és assumpte nostre.

- Així i tot, no m'agrada.

- No podia pas dir-li que no, a en Salat.

Ella es va descordar els sostenidors, sense treure-se'ls, i s'enfilà pel llit amb el seu cos pesat. De fora venia el silenci d'una habitació abandonada, i escoltà. L'Anto afegia :

- I després, és per pocs dies...

Va estirar-se al seu costat, mentre ella continuava escoltant el silenci. Fins al cap de molta estona no va sentir la remor de la porta que la Sogues, o el xicot, tancava. Va arribar-li el xiuxiueig confús de les dues veus, fins que la Sogues va parlar més alt

- No és pas això el que vull...

- Què vols, doncs ?

Però ella no devia contestar i, al cap d'un instant, la veu de

l'Ange digué :

- Apago ?

Va tombar-se de cara a la paret, sempre escoltant, i ja tancava els ulls quan la mà del seu home va tocar-la. Sense moure's, mormolà:

- Encara estàs despert ?

Jau

- Sí...

La mà va pujar per sota el viso arregussat, cap a les sines, i una cama avançà entre les seves.

- Isa...

Ella s'entregirà lleugerament i digué :

- Esperem una mica, que s'adormin...

va contestar-li amb un gest del cap, però els altres dos van dir :

- Bona nit.

Ell va avançar fins prop del nebot que ara s'inclinava sobre el plat. En Fargues va tornar a submergir la cullera en la pasta espessa

- Què hi ha de bo ?

- Ja podeu comptar... Què n'heu fet de la Sogues ?

La dona va alçar els ulls i li somrigué amb la boca humida.

- Es a buscar vi.

- Es molt tard, per gambar per aquests corriols...

En Fargues va mirar-se'l amb una expressió maliciosa que li arrugava tota la cara negra.

- Ves a veure si la trobes, home...

- Potsar sí...

Va fitar el nebot, que anava menjant pausadament, i retrocedí cap a la porta, prop de la qual digué :

- Sí que hi vaig... Fins ara.

A l'altra banda de cortina, travessà l'emparrat i va sortir al corriol que es perdia en la fosca de la tanca. Va anar davallant fins a l'indret on la paret tombava bruscament i, aleshores, s'aturà, a-

tent a la silueta que pujava sense remor. Va ficar la mà a la butxaca dels pantalons.

- Hoïa, Sagues. Et venia a buscar. La de mà, va aturar-se i el fíem amb ella va llambregar-lo sense aturar-se.

- Per què ?

Jau

Se li va posar al costat i tots dos, la noia amb l'ampolla a Arran de cortina, va fer una pausa breu per passar-se la mà pels cabells, i després la va apartar cap a un costat. De seguida va veure que la Sagues no hi era. Els altres tres, instal·lats a la taula, menjaven.

va treure una cigarreta de la butxaca de la camisa, i se la penjà entre els llavis, sense encendre-la.

- Hola, bona nit !

En Fargues s'atansava la cullera plena ~~de pasta~~ a la boca i només

- Es cert que és difícil de parlar-hi, amb tu. No dius mai res... va contestar-li amb un gest del cap, però els altres dos van dir :

- Bona nit.

Ell va fer un gest inabíl que li enfonsà una mica les espatlles. Ell va avançar fins prop del nebot que ara s'inclinava sobre el

plat. En Fargues va tornar a submergir la cullera en la pasta espessa

- Què hi ha de bo ?

- Ja podeu comptar... Què n'heu fet de la Sagues ?

La dona va alçar els ulls i li somrigué amb la boca humida.

- Es a buscar vi.

- Es molt tard, per gambar per aquests corriols...

En Fargues va mirar-se'l amb una expressió maliciosa que li arru-

gava tota la cara negra.

- Ves a veure si la trobes, home...

- Potser sí...

Va fitar el nebot, que anava menjant pausadament, i retrocedí

cap a la porta, prop de la qual digué :

- Sí que hi vaig... Fins ara.

A l'altra banda de cortina, travessà l'emparrat i va sortir al corriol que es perdia en la fosca de la tanca. Va anar davallant fins a l'indret on la paret tombava bruscament i, aleshores, s'aturà, a-

Van tornar a caminar de costat, però ara ja no havia de fer

tent a la silueta que pujava sense remor. Va ficar-se una mà a la butxaca dels pantalons.

- Hoïa, Sògues. Et venia a buscar. Ella de mà, va aturar-se i el fitx amb ella. Ella va llambregar-lo sense aturar-se.

- Per què? ara?

Se li va posar al costat i tots dos, la noia amb l'ampolla a la mà, anaren remuntant el pendent suau.

- Sembla que no et puc veure mai a soles, ara... La banda de fora, amb la Sogues, que vigilava els seus peus, no va contestar. Ell es va treure una cigarreta de la butxaca de la camisa i se la penjà entre els llavis, sense encendre-la.

- Es cert que és difícil de parlar-hi, amb tu. No dius mai res...

- Què he de dir? que havia deixat l'ampolla sobre la taula, ja e-

ra assentada. Ell va fer un gest inhàbil que li enfonsà una mica les espatlles. Parcar els ulls, però ni l'un ni l'altre no van dir res. Ell va t-

- No ho sé. Es diria que sempre penses en d'altres coses, només la m-

- I potser hi penso. desplaçament.

- En Accelerà el pas, i ell va seguir-la pel costat de la paret, contra la qual es retallava la taca clara de la camisa. Però després es va haver de posar al seu darrera, perquè algú baixava xiulant.

- Bona nit. es va empassar-se la darrera cullerada i deixà la cu-

lla. Bona nit. el plat.

- La noia no havia contestat la salutació, i ell va subjectar-la pel braç. va arronsar les espatlles i s'adonà que el nebàt, que també s-

- Sogues... at la pasta, tenia els ulls fits en la Sogues. Ella, en canvi Ella s'aturà en sec, amb tot el cos encarcerat. mirada.

- Treu les mans.

- No és cap mal agafar-te el braç.

- No La noia va repetir mentre s'alliberava gairebé amb violència :

- Treu les mans! tornat a la taula amb un plat ple de bacallà fresgit. Wan tornar a caminar de costat, però ara ja no havien de fer

gaires passes més; la barraca era allí mateix. Ell va decidir d'Humanitats

- Espera't... amb un gest de refus.

- No, la Sogues, que canviava l'ampolla de mà, va aturar-se i el fità amb els seus ulls ~~mammmmmmm~~ escrutadors.

- Què vols, ara ?

Però no va esperar la resposta, sinó que va girar-se i caminà cap a la cortina, darrera la qual se sentia remor de conversa. L'enretirà amb un gest decidit i ell va quedar-se a la banda de fora, amb les mans a les butxaques dels pantalons i la cigarreta caiguda entre els llavis. Va arribar-li la veu de la mare que s'estranjava :

- No has trobat en Jau ? T'ha vingut a buscar...

Va encendre la cigarreta amb uns dits poc segurs i entrà a la barraca. La Sogues, que havia deixat l'ampolla sobre la taula, ja era asseguda al seu lloc, davant del plat. En Fargues i la seva dona van alçar els ulls, però ni l'un ni l'altre no van dir res. Ell va travessar cap a la penombra de la banda del recambró, però només la mare va seguir el seu desplaçament.

- Em sap greu que hagis d'estar dret...

Es va alçar per anar-se'n cap als fogons, i ell mormolà :

- No em fa res.

En Fargues va empassar-se la darrera cullerada i deixà la cullera dins del plat.

- Què contes, pel món ?

Ell va arronsar les espatlles i s'adonà que el nebòt, que també s'havia acabat la pasta, tenia els ulls fets en la Sogues. Ella, en canvi, menjava aplicadament, com si no notés la seva mirada.

- Poca cosa.

- Vas al futbol, demà passat ?

- No ho sé, encara. Depèn...

La dona havia tornat a la taula amb un plat ple de bacallà fregit. Va desplaçar el quinquar cap a l'esquerra i el deixà al bell mig

abans de servir el seu home i el nebot. Va veure que aquest darrer alçava la mà amb un gest de refús.

- No, el més petit.

- Estàs desganat ?

- He menjat una mossada aquesta tarda...

11. Ell es va treure la cigarreta de la boca i se la hi tornà a posar mentre la dona obeïa el desig del seu nebot. Va preguntar :

E- Fas vacances ? no m'entendrien, per començar?

El xicot va aclucar una mica els ulls i, per damunt del cap d'en Fargues, mirà cap a la penombra.

- Sí... Feia temps que devia una visita als oncles.

teix. Va mig somriure, sense acabar de perdre la seva expressió sorru- da i, gairebé com si se'n burlés, afegí : viu, i aprovà.

- Desgraciadament, serà curta.

- Si En Fargues estirà una penca del bacallà amb els dits que empre- sonaven una crosta llarga.

- Quin dia penses anar-te'n ?

- Potser diumenge. Gairebé segur.

- La noia havia alçat el cap i ell contemplà la seva nuca gràcil i la corba de les espatlles que s'arrodonia dolçament. Aleshores va veure que allargava les mans cap al plat del centre de la taula per tal de servir-se el bacallà. Ell va continuar fumant i preguntà :

- Treballes en un despatx ?

- Per què ?

- Pel que vas dir anit. ja ho era, jo mateix.

- El xicot, que ara havia agafat la forquilla, va assentir mentre tots el miraven.

- Sí. En una companyia internacional.

Ell es va treure la cigarreta de la boca i, distretament, examina la punta encesa.

- Estic segur que nos deuen saber com penses.

Va desviar la mirada cap a la seva cara mal tallada i observà el treball de les mandíbules que trinxaven el bacallà.

- Doncs sí, ho saben.

- I no els fa res ?

L'altre va somriure fugaçment i tornà a menjar sense contestar-li. Ell va reprendre :

- Si jo deia la meitat del que vas dir als laboratoris on treballo.. Es clar que potser no m'entendrien, per començar.

Va canviar de postura i, ara amb una mà a la trinxa dels pantalons, el cità :

- El temps de donar a cada individu la possibilitat de ser ell mateix... Oi que és això ?

El xicot va alçar el cap amb un gest viu, i aprovà.

- Veig que tens bona memòria.

- Sí. Què volies dir ?

- De debò t'interessa ?

Ell va allunyar-se de la paret del recambró i, per darrera d'en Fargues, caminà cap a l'altra banda, on arribava la llum del quinquero.

- Sempre m'ha agradat, instruir-me.

Va sorprendre la llambregada que en Fargues adreçava a la seva dona, però ella tenia ^{la cara abocada} ~~el cap abocat~~ sobre el plat.

- Si ho dius seriosament...

Ell va afirmar amb el cap, tot i que l'altre no el mirava, i afegí :

- Estava convençut que ja ho era, jo mateix.

- Potser sí... o potser no. Això, en darrer terme, cal que ho decideixis personalment.

- Es clar. Es el que penso fer.

El xicot l'ullà per damunt del braç que allargava cap a l'ampolla.

- Estàs content de ser com ets, oi ?

- Fins a cert punt. Tu, no ?

L'Ange va abocar vi als quatre gots i reposà l'ampolla al costat del quinquar. Després va beure, sense contestar. Ell insistí :

- No ?

- Ja saps la resposta.

- T'asseguro que no.

- Un home no és un ser aïllat, sinó una criatura que viu en una comunitat, en un context social... Això vol dir que és ell i alguna cosa més.

- No En Fargues va avançar-se-li amb una pregunta brusca :

- Per què ?

Ell, que mirà cap a l'home, va fer seva la interrogació :

- Sí, per què ? Quina culpa tinc de tot el que passa al meu voltant ?

La Sogues i la seva mare, simultàniament, es van atansar els gots respectius a la boca i la noia, per damunt del vidre, tenia els ulls clavats en el seu cosí, el qual, tot d'una, semblava una mica excitat. Sogues va allargar la mà i li fregà el braç.

- Has dit culpa, oi ?

- Sí.

- Ara, doncs, sóc jo qui pregunta : per què ?

- No ho sé... D'una paraula o altra m'havia de servir. No veig que tingui cap importància especial.

- Doncs la té, t'ho asseguro. Perquè és veritat : són responsables de tot allò que passa al nostre entorn. Si existeix un estat determinat de coses, és perquè tots nosaltres l'hem consentit. I més i tot : l'hem creat, hem ajudat a crear-lo. Res no es fa sol, oi ?

- No. Però alguns no hi tenim res a veure.

El xicot va reposar la mà sobre la taula, molt plana, i afirmà amb convicció :

- Sí, tots.

En Fargues va tornar a intervenir mentre ell deixava caure la

punta de la cigarreta: i el resignat i l'home que comença a fumar ha
- Ningú no ens ha consultat res, tot i saber que és culpable, es
- Ni calia. Quan es comet una injustícia, per exemple, no tan sols
n'és responsable aquell que la fa directament. Hi ha un tant de cul-
pa per tots els qui, tot i saber que es tracta d'una injustícia,
se'n desinteressen, arronsen les espatlles. El testimoni, si no pro-
testa, sempre és un còmplice. Implemet, en un to de finalitat:

- Si va encongir la mà, com si arreplegués quelcom de la taula, i mi-
rà de l'un a l'altre. Na mica cap a la taula, cap a en Fargues que,

- No em pregunteu, doncs, si estic content de ser com sóc.

- Per En Fargues, que acabava de beure un glop de vi, allunyà el plat
del seu davant fins que fregà l'altre on hi havia hagut el bacallà.

- Però tu ja protestes...

- No va veure que el nebot se'l mirava amb una expressió sobtadament
disgustada. n'hi ha ?

- On, protestot? Aquí, entre quatre parets ?

- Jo La Sogues va allargar la mà i li fregà el braç.

- Senja, Ange, i la tia, i la Sogues, i jo. Tots, en violència per

El xicot va agafar la forquilla, però encara digué :

- Mentre hi hagi injustícia, tots en serem culpables. I, en certa
manera, fins i tot aquells que combaten per extirpar-la. tot d'una ma-

nera. Abaixà els ulls fins al seu plat i va posar-se una penca de ba-
callà a la boca. En Fargues s'havia tret la petaca, però, va deixar-
la en un racó de taula per omplir-se de nou el got. Com per ell ma-
teix, preguntà :

- Però si se la combat, què es pot fer més ?

L'Ange mastegava enèrgicament i ell, repenjat a la paret, va es-
perar la resposta sense perdre de vista la Sogues, que cara ja havia
acabat. amb els nostres interessos particulars, egoistes, aces-

- No és solament una qüestió de fer. És que aquesta injustícia, men-
tre existeix, ens contamina tots pel sol fet de viure enmig d'ella.

Entre el testimoni passiu i resignat i l'home que combat només hi ha aquesta diferència: que el darrer, tot i saber que és culpable, es pot mirar a la cara sense tant de fàstic. En aquest combat va expiant la seva culpa...

En Fargues va jugar amb el got, davant i al qual cal derrotar.

- O sia que tu, personalment, et sents responsable de tot... manies. No ha estat així?

El xicot va respondre simplement, en un to de finalitat: a tu?

- Si hi ha injustícia, sempre és per culpa meua.

Ell va avançar una mica cap a la taula, cap a en Fargues que, havent begut, s'abocava un xic de tabac al palmell de la mà.

- Però hi ha verament injustícia? Fargues; la Sagues parpellejà.

L'Ange gairebé va riure.

- A tu què et sembla?

- No és el que em sembla a mi... Qui ha de decidir si hi ha injustícia o si no n'hi ha? Els altres no tenen.

- Doncs això, tu.

- Jo?

- Sí. I l'oncle, i la tia, i la Sagues, i jo. Tots.

Ell va brandar el cap amb un gest incrèdul, però, no era irada.

- Mai no he vist que tothom fos del mateix parer. L'única mena d'in-

- No es tracta de parers. Es tracta d'observar la realitat d'una manera honesta, sense prejudicis.

En Fargues cargolava la cigarreta amb una estranya pulcritud.

- Però cadascú l'observa a la seva manera fins i tot si és, com tu dius, honest.

El xicot va rebutjar el plat sense brusqueria i repenjà els colzes sobre la taula.

- No ho crec. Si entenem per honestat l'acceptació de tot allò que coincideix amb els nostres interessos particulars, egoistes, aleshores, tens raó. N'hi ha molts que es creuen que és això. Però ja hem dit que identificar-se amb aquests interessos significa, precisament,

posar-se al marge i renunciar a la pròpia dignitat.

La Sogues el mirava, i ell va contreure la cara en adonar-se de la calidesa gairebé inèdita dels seus ulls.

- Cal que considerem els altres com els nostres semblants, els nostres germans, no com un enemic que tenim davant i al qual cal derrotar, si no destruir, sigui com sigui, sense escrúpols ni manies. No ha estat dit: no vulguis per als altres allò que no vols per a tu? Això suposa una contrapartida: voler per als altres exactament el mateix que volem per a nosaltres. I, per a ell, tothom vol sempre el millor.

- No va assentir, a l'uníson amb en "argues; la Sogues parpellejà.

- El millor, però, no és posseir béns materials, sinó sentir-se sencer, íntegre, en pau amb hom mateix. I no ens hi podem sentir mentre cobegem per al nostre ús personal allò que tenen els altres. Ni quan tenim allò que els altres no tenen.

Ell va mirar a terra i rondinà: els seus ulls càlids i terribles.

- Em costa de creure que hi pugui haver algú tan desinteressat.

- Et L'Ange es va passar la mà per la barbeta amb prou violència perquè la pell rellisqués sobre l'os. La seva veu, però, no era irada.

- No és desinterès. Es una altra mena d'interès, l'única mena d'interès legítim. Si no sóc jo sol, si al meu voltant hi ha tots aquests altres que m'ajuden a ser i gràcies als quals sóc tant si m'agrada com si no m'agrada, per força he de voler que siguin de tal manera que em permetin de realitzar-me com més millor...

Ell va mirar cap en "argues, el qual mirava la seva cigarreta amb un aire tan absort i concentrat que les arrugues del front i de les galtes s'aprofundien i es multiplicaven, potser afavorides per la posició del quinquet.

- Tot allò que els concedeixo, és encara alguna cosa que em concedeixo. Si els faig confiança és perquè en tinc en mi mateix i vull que me'n tinguin; si els estimo és perquè sóc digne d'amor i vull que

m'estimin. En canvi, si desconfio d'ells és perquè la meua confiança en mi mateix és poc ferma i no goso demanar-los que confiïn en mi; si no els estimo és perquè sóc incapaç d'estimar-me i, per tant, de demanar el seu amor... Si els nego allò a què tenen dret, és perquè reconec el seu dret a negar-me allò a què jo tinc dret...

Va sorprendre el gest d'en Fargues, que ara havia alçat la cara amb els llavis entreoberts per una rialleta confusa.

- Que siguis més llest o més savi que nosaltres, no vol dir que tinguis raó.

L'expressió del xicot es va endurir.

- No tornem amb aquest argument. Podríeu creure que discuteixo de mala fe si us vulgués prendre alguna cosa per fer-la meua. I no us vull prendre res, ben al contrari: voldria donar-vos allò que és vostre, que ho ha estat sempre, i que ara no sabeu ni reclamar.

- Bé, ja sabem el que són aquestes discussions, sempre aaben de la mateixa manera. No hem aclarit res. Va caminar cap a l'altra banda, ara amb el dit gros de cada mà enfonsat en les butxaques de la camisa, fora de les quals els altres dits penjaven com desemparats. L'Ange contestà:

- Ets un home massa complicat.

L'Ange va denegar amb un gest solemne.

- Jo, no. Es el món on vivim. O ni això, si hem de ser exactes. La situació que entre tots hem creat.

La dona va deixar sentir la seva veu per primer cop des que s'havia iniciat la discussió, però no pas per intervenir-hi, car digué:

- No penses fregar plats, avui?

La Sogues va desviar els ulls cap a la seva mare, com sorpresa, però es va refer de seguida.

- Sí, ara.

El xicot va atapeir el tabac de la cigarreta amb uns quants còpols sobre la taula.

- I tu que hi dius?

La Sogues, que s'alçava, es va immobilitzar. Els cabells, cai-

guts endavant, li amagaven parcialment les galtes, i ell va examinar-li la línia del front i del nas abans de fixar-se en la boca que s'obria.

- Jo també sóc una ignorant. Però sé que té raó.

El seu pare va moure les espatlles i comentà :

- Què ha de dir, ella ? Sempre pensa a l'inrevés dels altres.

La noia no replicà, sinó que va recollir els plats i, en silenci, s'allunyà cap al fons de l'habitació. Ell va seguir el joc lent de les cames brunes i robustes i després, quan ja havia deixat els plats i es lligava el davantal a la cintura, estudià el moviment dels braços i de les mans que la penombra desdibuixava.

Aleshores la seva mirada tornà a retrocedir cap al xicot que ara encenia la cigarreta amb la cara inclinada sobre el llumí de fusta.

Digué :

- Bé, ja sabem el que són aquestes discussions; sempre acaben de la mateixa manera. No hem aclarit res.

Va caminar cap a l'altra banda, ara amb el dit gros de cada mà enfonsat en les butxaques de la camisa, fora de les quals els altres dits penjaven com desemparats. L'Ange contestà :

- Ben cert.

Repenjà de nou els braços en la taula i obrí la mà dreta per descansar-hi la galta. Ell va estranyar-se :

- No sembla que ^{et} ~~us~~ preocupi gaire, ben mirat...

Va veure que els trets de la cara se li endurien una mica més, fins que es convertien en un conjunt de línies gairebé adolorides mentre mastegava :

- Potser no.

Va alçar els ulls fins als seus i la galta es separà del palmell.

- Potser és que sou massa pobres per interessar-me de veritat. Intimament, substancialment pobres, vull dir.

A l'acte, però, la seva expressió canvià i l'adoloriment de les

faccions, que persistia, va perdre la seva duresa. Brandà el cap.

- No. Sóc injust, ara. Hi ha ben poca gent tan substancialment pobre que no tingui res en què fonamentar la seva dignitat.

Ell va aixecar el peu i el reposà en el caixò on havia segut la noia. Es va inclinar endavant, amb la mà sobre el genoll, però en l'argués va parlar primer:

- Si és així, com és que no ens pots convèncer?

- Si ell afegí: estat molt inclinat a la seva.

- Això. No podria ser que hi hagues alguna cosa d'equivocat en el teu punt de vista?

L'Ange ho va negar plàcidament i, en separar els llavis, el fum li anà sortint a borbollons del fons de la gorja.

- No. El que passa és que sempre heu viscut en un ambient de competència purament material, en el qual l'individu només s'avalpra pel nombre i la importància de les seves possessions. Us han obligat a pensar sempre en termes d'aquesta competència, d'un reeiximent que equival a sortir de la pròpia misèria sense preocupar-se de les destrosses en material humà o, quan es té, a conservar aquesta riquesa costi el que costi i caigui qui caigui...

- Va fer una pausa i mirà de l'un a l'altre com per donar més èmfasi a les seves paraules.

- Mai no us han dit que hi ha uns altres béns i, sobretot, una manera més neta i més generosa de posseir.

- La teva, és clar.

- La meua i la de molts més.

Ell va enretirar el peu i es passà una mà per sota la trinxa dels pantalons.

- Ens hauran de donar d'altres raons, si ens volen convèncer.

El xicot li va somriure, gairebé cordial.

- Us les donaran, no us preocupeu.

- Ens esperarem, doncs.

Va retrocedir lentament, i només quan ja havia arribat prop de la Sogues va sentir que la dona s'arriscava a fer una pregunta :

- I sempre, sempre has estat així ?

Va adonar-se que la cara de l'Ange es feia maliciosa en assenyalar ~~cap~~ al seu davant amb un gest del cap.

- El vostre home, que em coneix des de petit, us ho dirà.

En Fargues, que s'havia enrogallat una mica, assentí :

- Sí, sempre ha estat molt inclinat a la seva.

Va alçar el cap i la veu se li aclarí.

- Però reconec que també jo m'he quedat sorprès. Has canviat força, durant aquests anys que no ens havíem vist.

L'Ange somreia, i ell va girar-se cap a la Sogues que, inclinada sobre el cubell on rentava els plass, li donava l'esquena. Baixet, va comentar :

- Es un somniatruites.

La noia va continuar fregant, com si no el sentís, i ell va atansar-se-li més.

- Ja n'he conegut d'altres, d'aquests. Pocs, però...ls.

Ella va fer un gest, sense mirar-lo.

- Aparta't, que et mullaré.

- No... Què fas, demà passat ?

Cerca una mica de saliva en la boca sobtadament massa seca i li proposà :

- Vols que sortim plegats ?

La noia va dir amb indiferència, però sense hostilitat :

- No.

- Anirem on tu vulguis... digné :

- T'he dit que no.

Ell va continuar cercant saliva, cada cop amb més dificultat, i xiuxiuejà :

- Per què ?

- Perquè no. a la taula, ara amb un drap, es dirigí a la Sogues.

- Has de sortir amb algú altre, potser? es van mirar.

- Ella, que deixava els plats en una banda, no va contestar. A la taula encara parlaven i la veu d'en Fargues deia :

- Sigui com sigui no és clar.

- De Va arronsar les espatlles amb un gest impacient. L'Ange, sense immutar-se, li va adreçar una mirada de desconfiança, responia :

- Aquestos pans de terra vostra no us deixen veure res.

- Ell va tornar a adreçar-se a la Sogues. et dient :

- Sembla que t'agradi, dir que no... No, no és pas temps de estendre,

- Potser és això.

Va separar-se els cabells de la cara amb el dors de la mà i, després, subjectà el cubell. el fred és a prop. a la pregunta.

- Deixa'm passar. A l'hivern és molt humit, això; que t'ho digui

- I si no vull ?

- Però li va cedir el pas i ella se n'anà cap a la porta. Va avançar al seu darrera, sense pressa, i va quedar-se de nou plantat prop de la taula. En Fargues va mirar-lo, però ell desvià els ulls.

- Seu, home...

- No, que és tard.

L'home es va treure el rellotge de la butxaca, un objecte pesat i massís. venia també cap a la porta. L'home li va somriure :

- Sí. Parlant parlant, passa el temps que no te n'adones.

- No Es va alçar i caminà cap a la porta. Arran de cortina va coincidir amb la Sogues que entrava i ~~em~~ va deixar-la passar.

- La noia retornà cap als fogons i ell es va anar girant mentre cercava una cigarreta. L'Ange digué :

- Agafa'n una d'aquestes. i, al peu de la porta, ell es va girar.

- No... Gràcies.

- La dona s'havia alçat amb l'ampolla de vi a la mà i ell va fer una mica de temps, allisant la cigarreta i encenent-la. Quan va tornar

a apropiar-se a la taula, ara amb un drap, es dirigí als fogons, on la
Sogues ja es treia el davantal. Tots dos es van mirar.

- Estàs segura que no vols sortir ?

- Quantes vegades vols que t'ho digui ?

- Et podies haver repensat.

- Doncs, no, van travessar el petit pati, ell amb la cigarreta a la

mi No, és clar. Tu no et repenses mai.

- La Sogues va penjar el davantal en un costat i va allunyar-se
cap a la taula. En Fargues entrava de nou, a tot dient :

- Sembla mentida el temps que fa... No, no és pas temps de setembre,
aquest. gràcia, no ?

L'Ange, encara amb un colze sobre la taula, va contestar-li :

- No us hi amoineu, oncle; el fred és a prop. m'ho preguntis.

- No, si ja em va bé. A l'hivern és molt humit, això; que t'ho digui
en "au. acil, burlar-se'n.

- Prou que m'ho imagino.

Is N'Ell es va encaminar a la porta en veure que la dona es trasllada-
va al recambró on dormia el matrimoni. En Fargues digué: n... petita.

- Te'n vas ? n va fer cabell i, obstinat, afegí: veu.

- Sí. pensar en el demà.

Va adonar-se que l'Ange acabava de rebutjar el caixò darrera seu
i que ara venia també cap a la porta. L'home li va somriure :

- Fins demà, doncs. si no haguéssim dit absolutament res.

- No sé... Dissabte sempre hi ha molta feina. meva dona li vull oferir
ib algun El xicot, que se li reunia, preguntà :

- No fas setmana anglesa ? va quedar-se molt quiet al seu costat.

- Jo ? No. s ?

- Si, Van avançar tots dos i, al peu de la porta, ell es va girar.

- Bona nit. moure corriol amunt, cap al canyar.

- Bona nit, Jau. t pas que t'encoratgés gaire...

mi Pe L'Ange havia aixecat la cortina i tots dos van sortir a la nit

càlida i vagament humida de fora. Ell va dir :

- No som com els escriptors, nosaltres. - se la bragueta, i ell separà

- Quantes hores fas, diàriament? - banda

- Les que cal; no miro prim. il.lusions, al teu lloc. - obscurant.

- Ja entenc,es, tu. Encara que siguis el seu cosí...

- Es De costat, van travessar el petit pati, ell amb la cigarreta a la boca, jo tiro cap amunt.

- Per treballar, no em queixo mai.

- Naturalment, vols oferir bossa per, al teu tricicle. ametller en ple

corri La veu era clara i amb un deix que el va fer tombar a mirar-lo.

- Et fas gràcia, noir? la punta de la cigarreta, la trepitjà curiosament

sobre El xicot va esguardar-lo amb franquesa. arbre, esperà. Damunt seu,

- Després de tot el que hem dit, ja ni cal que em'ho preguntis. ametller,

però Ell acalà'tels ulls. trobà la seva calma fonda.

- És fàcil, burlar-se'n, va abandonar la protecció de l'arbre i, amb

- No me'n burlo. el canyar, on ja no hi havia ningú, anà davallant de

- N'hi ha qui són ambiciosos. l'herbei que creixia arran de cledes,

- Aquest és el mal. Vull dir ser-ho d'aquesta manera tan... petita.

- Ell no li'n va fer cabal i, obstinat, afegí: aturà. La veu de la

- Cal pensar en el demà. deia : va aguantar-se la respiració.

- No, tot d'una, s'adonà que l'altre reia.

- Què passa, ara ? moure, esforçant-se a fer-se més petit i més invi-

- Pensava que és com si no haguéssim dit absolutament res.

- Naturalment. Tinc ganes de casar-me i a la meua dona li vull oferir alguna cosa més que una barraca.

L'Ange tancà la boca i va quedar-se molt quiet al seu costat.

- La Sogues? xò, sí... Es curiós que ho hagi dit, perquè sovint he

- Sí, la Sogues, ja que ho preguntes. alienant la nostra llibertat.

- No es van moure corriol amunt, cap al canyar.

- No m'ha semblat pas que t'encoratgés gaire... seguit la flama bri-

- Perquè és així, ella. La Sogues proseguia :

- Potser és això.

Va veure que alentia, tot descordant-se la bragueta, i ell separà els ulls cap a l'ombra de l'altra banda

- Però jo no em faria gaires il·lusions, al teu lloc.

- No la coneixes, tu. Encara que siguis el seu cosí...

- Es veritat. Poc ens hem vist.

- Bé, jo tiro cap amunt.

- Bona nit.

Caminà lentament cap al tombant, on hi havia un ametller en ple corriol, entre dos horts tancats per canyes lligades amb filferro, i aleshores va llençar la punta de la cigarreta, la trepitjà curosament sobre el terra i, dissimulat en l'ombra de l'arbre, esperà. Damunt seu, una breu alenada d'aire es va endur unes quantes fulles de l'ametller, però tot seguit la nit retrobà la seva calma fonda.

Al cap de dos minuts, va abandonar la protecció de l'arbre i, amb els ulls fets en el canyar, on ja no hi havia ningú, anà davallant de nou pel corriol. Avançava per l'herbei que creixia arran de cledes, però després va travessar cap a l'altra banda i s'encongí perquè la celística no el delatés. I aleshores, tot d'una, s'aturà. La veu de la Sogues, darrera l'emparat, deia:

- No ho sé. Potser perquè era més jove...

Es va tornar a moure, esforçant-se a fer-se més petit i més invisible.

- Potser no té res a veure, i el que passa és que de petits ens sentim més lliures.

La veu del cosí va replicar:

- També és això, sí... Es curiós que ho hakis dit, perquè sovint he pensat que, a mesura que creixem, anem alienant la nostra llibertat.

- No sé...

Va arribar-li l'espetic d'un llumí i tot seguit la flameta brillà a l'altra banda, molt a prop seu. La Sogues proseguia:

- Després, també hi ha que t'ensenyen a desitjar tot de coses que, normalment, mai no podràs tenir. I això ajuda a fer-te infeliç.

- Què vols dir? Joiells, vestits?...

La flameta s'apagà i ell va continuar escoltant en l'obscuritat.

- Sí, tot.

- Però tu no em sembles pas la mena de noia que ha d'envejar aquestes coses...

- Potser no. De tota manera, no sempre ha estat així. Només a poc a poc he après a renunciar.

- Ja hi va haver una pausa, i ell afinà l'orella. Però no se sentí cap remor fins que l'Ange comentà: alegre, sempre reia i bromejava. Però

- Una renúncia que no t'ha donat cap satisfacció... És veritat que m'he anat tornant dura, dura...

- No. Des del seu amagatall va entreviure l'ombra que es movia abans de prosseguir: ser perquè tothom et demana sempre més que no pots donar...

Cal Però ara que t'he sentit parlar... contra els homes, contra els a-

mo. Hi creus una mica, oi, en tot això que he dit?

- No ho sé. Em sembla... em sembla impossible, com un somni. Seria massa bonic! no sempre serà així, que ha de canviar, però saps que

no, que El seu cosí no contestà i ell va aguantar-se la respiració.

gu. Et sembla que pot ser? gnerós per guanyar-se la teva generositat.

Cal. Sí. I no tan sols a mi, sinó a molts d'altres. Recorda aquella companya teva... en sec; ell acabava de moure's i una canya havia petat

so. Sí. ament sota els seus peus. Es va immobilitzar i s'aguantà la respiració.

Van callar de nou i un d'ells, probablement la mateixa Sogues, es tornà a moure sota l'emparrat. Després l'Ange digué:

- Ets una noia estranya, Sogues. Quan no se't coneix...

El Va arribar-li el seu riure breu, una mica cantellut, i, tot seguit, l'explicació:

- Encara no fa cinc minuts que el teu pretendent m'ho ha dit, que no et coneixia. No és del tot cert, però. Començo a adonar-me... De pri-

mer sembla que siguis una noia freda i tancada. I com que ets tan bonica...vós !

Ella el va tallar abruptament: dinsà per l'obertura de la cleda que
- No m'agrada, si, ho dius per afalagar-me. Poruga. Va saltar el rec,
- No tinc costum d'afalagar ningú. Ets bonica, independentment que ho
digui o que no ho digui. I, perquè ho ets, fa més mal veure't tan cen-
trada, tan distant...

La noia va replicar greument, en un tà de veu més fosc, com dolgut

- E'asseguro que, en el fons, no sóc així.
- Ja ho sé. Però ets enganyadora.
- De més joveneta, era una noia alegre, sempre reia i bromejava. Però ara, tot això... De vegades no em reconec jo mateixa. Es veritat que m'he anat tornant dura, dura...

- No.
- Sí. Deu ser perquè tothom et demana sempre més que no pots donar... Cal que et defensis contra els pares, contra els homes, contra els a- mos, contra tot. Tu ho comprens...

- Sí.
- I et dius que no sempre serà així, que ha de canviar, però saps que no, que són il.lusions teves, perquè passen els dies i tot continua i- gual... Ningú no és prou generós per guanyar-se la teva generositat. Cal...

Va callar en sec; ell acabava de moure's i una canya havia petat sorollosament sota els seus peus. Es va immobilitzat i s'aguantà la respiració mentre l'Ange deia :

- Hi ha algú...
- Sí.

Els peus van córrer cap a fora de l'emparrat i la veu cridà :

- Ei, qui hi ha, aquí ?
- Ell va retrocedir precipitadament, sense fixar-se que trepitjava una altra canya, i s'esmunyí cap a darrera la barraca. La remor de pins

peus era molt propera.

- Ei, vós !

Però no va obeir, sinó que s'endinsà per l'obertura de la cleda que baixava i, corrent, va travessar l'hort dels Poruga. Va saltar el rec, el seguí fins a la torre enrunada on vivien els gitano*s* i, en arribar a la sendera de sota, va aturar-se a escoltar. Ja no se sentia ningú.

l'Ange entrà a l'habitació. Acolli el seu somris fatigat i va retornar-l'hi mentre ell s'excusava vagament :

- He fet més tard, avui...

Va seguir els seus moviments quan avançava cap a la taula amb la seva caçadora desbordada, sota la qual duia una camisa de quadres verds, i senti que el pare deia :

-Ja veus que no t'hem esperat.

- Ben fet.

Es va asseure i mirà el plat d'amanida que ella ja li havia preparat, però no va menjar de seguida, sinó que reposà els braços sobre la taula.

- Fas cara de cansat...

- Hi ha hagut una mica de feine, sí.

Va picar una oliva amb la forquilla i ella va allargar les mans fins al pa per tal de llèscar-li'n un cap que deixà prop del pàst. Va tornar a mirar-lo i observà el plec de la boca una mica caiguda, com després d'una nit d'insomni.

En silenci, es va anar menjent la darreza mandonguilla sota els ulls de la mare que, des de l'altra banda de taula, la contemplava calmament, amb una expressió inquisitiva. El pare es bevia un got de vi, però va suspendre el gest quan, al lluny, se senti l'espeteo d'un tro llarg.

- No sé si plourà...

- Des de mitja tarda que amenaça.

- Ja convidaria, de tota manera.

Restaren de nou en silenci i ella, havent acabat, va recollir unes engrunes de pa i va deixar-les dintre el plat. Després va reposar les mans sobre la falda i, amb la mirada, seguí els gestos precisos i mecànics del xicot que tallava el tomàquet a petites trossos

Sogues

Tenia la vista fïta en la porta quan uns dits separaren la cortina i l'Ànge entrà a l'habitació. Acollí el seu somrís fatigat i va retornar-li hi mentre ell s'excusava vagament :

- He fet més tard, avui...

Va seguir els seus moviments quan avançava cap a la taula amb la seva caçadora descordada, sota la qual duïa una camisa de quadres verds, i sentí que el pare deïa :

- Ja veus que no t'hem esperat.

- Ben fet.

Es va asseure i mirà el plat d'amanida que ella ja li havia preparat, però no va menjar de seguida, sinó que reposà els braços sobre la taula.

- Fas cara de cansat...

- Hi ha hagut una mica de feina, sí.

Va picar una oliva amb la forquilla i ella va allargar les mans fins al pa per tal de lliscar-li'n un cap que deixà prop del plat. Va tornar a mirar-lo i observà el plec de la boca una mica caiguda, com després d'una nit d'insomni.

En silenci, es va anar menjant la darrera mandonguilla sota els ulls de la mare que, des de l'altra banda de taula, la contemplava calmament, amb una expressió inquisitiva. El pare es bevia un got de vi, però va suspendre el gest quan, al lluny, se sentí l'espetic d'un tro llarg.

- No sé si plourà...

- Sí, jo sí. Potser és aquest el mal.

- Des de mitja tarda que amenaça.

- La mare, a la fi, li va treure els ulls de damunt i intervingué :

- Ja convidria, de tota manera.

Restaren de nou en silenci i ella, havent acabat, va recollir unes engrunes de pa i va deixar-les dintre el plat. Després va reposar les mans sobre la falda i, amb la mirada, seguí els gestos precisos i mecànics del xicot que tallava el tomàquet a petits trossos.

El pare va enretirar el plat del seu davant i es va treure un paquet de cigarretes.

- Heu canviat de tabac ?

- No. Ja en fumo, de vegades...

- Se'n va posar una a la boca i se la va tornar a treure gairebé de seguida per escopir una volva de tabac.

- Es cansat, fumar sempre el mateix. M'agrada alternar-los, saps?

L'Ange es va omplir la boca amb un tros d'ensimam massa gros que li calgué recuperar a poc a poc i després va mirar-la perquè els genolls acabaven de tocar-se. Va separar-los sense pressa i el noi li preguntà :

- Has treballat tota la tarda, també ?

Ella va denegar amb el cap i, amb la mà, rebutjà els cabells que li queien sobre la cara.

- Dissabte només treballlem fins a les sis.

- El pare va emenyer una mica més el plat i digué :

- Per a mi és el pitjor dia de la setmana. Fins a dos quarts de nou no he pogut plegar, avui.

- L'Ange recollia un altre tros de tomàquet.

- Us ho deuen pagar doble...

- Et dic que sí !

- No ?

- Haurien de fer-ho, però no ho fan.

- Sou l'únic empleat ?

- Sí, jo sol. Potser és aquest, el mal.

La mare, a la fi, li va treure els ulls de damunt i intervingué :

- No et pots queixar. Ens dóna el carbó a preu de cost.

- Això, sí. an d'abisme, no poden deixar de mirar-lo. Els fa por, però
Ella alçà les mans cap a la taula i, sarcàsticament, comentà :

- I, sobretot, ben humit. amb la boca una mica torçada, mentre ella

- Es d mateix que servim als clients. a taula amb un gest nerviós que les

hi all'Ange es va servir mig got de vi mentre insinuava :

- Es estrany que no hàgiu mirat d'establir-vos...

- De carbonera? l'havia entès força bé, i ella la va mirar amb una

- Del que fos.esa quan sentí que deia :

- Ja ho dius, tu. I els diners ? Si fins ara no hem pogut ni deixar
la barraca... es va anar a passar el darrer tall de tenàquet, però en-

- Les terres, home !ica d'ensiam.

- El pare va moure les arrugues del front i, una mica remot darrera
el fum de la cigarreta, va contestar : aleshores bronejà :

- Mai no se sap que pot passar. per dia que passo aquí. Si em quedava

més. Es van immobilitzat tots quan un altre tro, més proper, retrunyí
darrera la cortina.

- S'acosta, s'acosta...tes, i va riure, benhumorat.

- Es Va reposar els colzes sobre la taula, sempre mirant cap al xicot,
li ponderà : pensa l'un i com pensa l'altre...

- Els negocis no són segurs, i ara menys que mai.

La mare va escurar el suc del plat amb el darrer tros de pa que
li quedava i va mirar-se també l'Ange.

- El que m'agradaria, ^{de tenir} a mi, seria una botiga de llegums cuits.

- A tots ens agradaria tenir coses...dava la seva ració de mandongui-

lles, i aleshores l'home va obrir la boca en un somris ample que li pro-
pagà les arrugues fins a les orelles, com una onada.

- A tots, llevat de l'Ange, és clar...

- Ella va desviar altre cop els ulls cap al xicot i, sense propo-
sar-s'ho, va moure les cames fins que els genolls es tocaren. Ell es
fregava la boca amb el dors de la mà.

- A vós, ^{l'}argues, us passa com a algunes persones propenses al vertigen que, arran d'abisme, no poden deixar de mirar-lo. Els fa por, però els fascina.

El pare es va quedar amb la boca una mica torçada, mentre ella encreuava les cames per sota la ~~mama~~ taula amb un gest nerviós que les hi allunyà de les del noi.

- Eh ?

- Però la mare l'havia entès força bé, i ella la va mirar amb una expressió sorpresa quan sentí que deia :

- Sí, home...

- L'Ange es va ~~amans~~ empassar el darrer tall de tomàquet, però encara li quedava una mica d'ensiam.

- Per això no desespero del tot.

Va veure que ho deia per dir, perquè aleshores bromejà :

- Teniu sort que demà és el darrer dia que passo aquí. Si em quedava més temps, encara renunciariéu a les terres !

- Ah !

A la fi ho havia entès, i va riure, benhumorat.

- Es que sentir-vos explicar ja m'agrada... En aquest món és bo saber-ho tot, com pensa l'un i com pensa l'altre...

- Tots els qui escolten poden ser convençuts.

El pare va continuar rient, i sacsejà el cap.

- Hauria d'escoltar molt, però molt !

- Ella va desencreuar les cames i s'alçà, perquè l'Ange havia acabat. Va traslladar-se als fogons, on li guardava la seva ració de mandonguilles, mentre el pare proseguia :

- Mai no m'ha agradat de donar res. Potser perquè tampoc ningú no m'ha donat mai res a mi.

- Millor per vós.

- Que no m'hagin donat ?

- Sí. El fet d'acceptar s'obliga a una mena de dependència moral respec-

te al Ella va tornar cap a la taula amb el plat calent i va deixar-lo davant del xicot.

- Aquell al qual li és donada una cosa que accepta, cedeix una part de la seva llibertat. para el poder del propietari, el qual cedeix una

cosa. El pare va mirar al seu entorn, de cara en cara, i esclafí:

- A fe que en tens de bones, tu! La seva donació li n'ha concedida l'oposició. L'Ange no li'n va fer cabal. l'altre...

- Aquesta és una de les raons per les quals ningú no té dret de donar res. va que hagués ressonat dintre l'habitació.

- Una? N'hi ha d'altres, doncs?

- Sí. Aquell que dona, pel sol fet de donar afirma el seu dret de propietat. Un dret que, quan s'accepta, li reconeixem.

- El pare es va gratar el cap per sota la gorra que se li va inclinar l'endavant. Va tornar a encasquetar-se-la a la nuca.

- O sia, si ho entès bé, que ara ni el dret de donar no tinc... brava

- Ho heu entès molt bé. se entrava de fora. Va omplir-se'n els pulmons

- Que em pengin! que continuava menjant. El noi va mirar-la amb l'esguard L'Ange va riure, i ella tampoc no pogué evitar un somriús.

- Ves per on resulta que, en nom de la llibertat, no sóc lliure de donar res!

- Ho sou de donar-vos vós mateix. Us sembla póc? nillà mentre la mare feia: El pare brandà el cap, amofinat.

- No em sembla res. Perquè no ho entenc.

- No ho voleu entendre. cara al xicot: el plat i va inclinar

- Això, és mala voluntat, ja ho veig!

L'Ange va partir una mandonguilla pel mig. li retornà el somriús

- No dic tant... Perquè aquell al qual li és oferta una cosa l'accepta, cal que cregui sincerament que l'altre, el donador, n'era el propietari. Es per això que amb la seva actitud prolonga un error que no hauria d'existir, afirma un estat de coses abusiu... I, com us he dit, pel sol fet d'acceptar s'obliga a una mena de dependència moral respec-

te al seu benefactor.

Va mastegar la mitja mandonguilla sense deixar de mirar el pare i va beure un glop de vi. Tots esperaven. La mare es va alçar.

- I això augmenta encara el poder del propietari, el qual cedeix una cosa que no era seva per tal d'adquirir-ne una altra que encara és i més preciosa: el dret a la gratitud. La seva donació li ~~havia~~ concedeix l'oportunitat d'arribar a posseir l'altre...

Va callar, mentre la mare es tapava les orelles; l'espècie, ara, semblava que hagués ressonat dintre l'habitació.

- Deu haver caigut aquí mateix...

El pare va alçar-se i se'n anà ràpidament cap a la porta quan les primeres gotes precipitades ja remorejaven contra la uralita del sostre. En separar la cortina, va informar-los ~~innecessàriament~~ innecessàriament:

- Plou... ~~va assegurar, sinó que anà fins als fogons, d'on va retrocedir~~

Ella va dilatar els badius del nas, tota oberta a aquella bravada de terra i de vegetals que entrava de fora. Va omplir-se'n els pulmons i somrigué a l'Ange que continuava menjant. El noi va mirar-la amb l'esguard incomprensiu.

- No t'agrada, a tu, aquesta olor?

- Quina olor? ~~va recollir els plats escampats sobre l'hule. L'home va~~

Ella només va indicar cap a la cortina i més enllà mentre la mare feia: també n'agrada quan no ho asabo d'entendre, perquè penso que pot-

- No és bona per la salut. Tot és començar...

Ella va insistir, de cara al xicot: ~~deixà els plats i va inclinar-~~

- L'olor de la terra.

Va veure que aspirava, ara amb el gest aturat; li retornà el somrius... Es com si em prenguessis alguna cosa, t'ho asseguro...

- Sí... Feia molt de temps que no l'havia sentida. Potser des que era un nen.

- Des de la porta, el pare comentà:

- Ara s'ha girat vent...

El gotellam, ràpidament acrescut, s'abatia contra el sostre com una mà monstruosa, proveïda de milers i milers de dits, i ella escoltava, sempre amb els ulls fets en l'Ange. La mare es va alçar. - La gotera...

Va desviar l'esguard per seguir-la quan anà a cercar la galleda i va col·locar-la sota el filet d'aigua que penetrava per una esquerra, a dos pams de la porta.

El pare deixà caure la cortina i tornà cap a la taula. L'Ange allargava la mà cap al vi.

- Ja te'l posaré jo... nou, el pare deia.

Els dits es van fregar, i ella mirà cap al got, gairebé sense sentir el pare que deia: semblava que tendís a disminuir i ara permetia

- Ara fresquejarà.

No es va asseure, sinó que anà fins als fogons, d'on va retrocedir amb el pas lent. Prop de la taula, s'aturà.

- Ja t'ho he dit, sempre m'ha agradat d'escoltar les opinions dels altres. Com diria en Jau, és l'única mena d'instrucció que ens podem permetre els pobres.

Ella va reposar un segon els ulls en la seva cara arrugada i, després, s'alçà i va recollir els plats escampats sobre l'hule. L'home va fer una pausa.

- I també m'agrada quan no ho acabo d'entendre, perquè penso que potser ho entendre un altre dia. Tot és començar.

Ella va allunyar-se cap als fogons, deixà els plats i va inclinar-se a agafar el cubell.

- Bona voluntat, doncs, ja veus que no me'n falta. Però tot això que tu dius... Es com si em prenguessis alguna cosa, t'ho asseguro.

Ella va lligar-se el davantal a la cintura mentre l'Ange, darrera seu, preguntava :

- Això és el que em proposo, precisament.

- No, no... Ara ets tu qui no m'ha entès. Vull dir alguna cosa meva, de

dins... dona va sospirar.

- Si la remor dels plats que introduïa al cubell ofegava les paraules, rosegades ja per l'espetic de la pluja que continuava abatent-se seguida, desencadenada.

- Com allò que has dit d'aquell que dona...

La veu de l'Ange, era més forta, més clara :

- Us n'adoneu, oi ? No es pot donar sense que aquell que accepta en sigui modificat. Fins i tot...

El plat va relliscar sorollosament cap al fons i tallà la frase en sec. Quan escoltà de nou, el pare deia :

- Sí, sí... i, a poc a poc, vivia...

La remor de fora semblava que tendís a disminuir i ara permetia de destriar el glop glop seguit de l'aigua que continuava caient dins la galleda. L'Ange tornava a parlar :

- Però la veritat no és un bé que canvia de mans. No em deveu res si us la dono, ja que de fet no es cap do que us faig. És un bé comú en el qual tots podem participar, un bé que no pot parcel·lar-se. Una mena d'indret on ens trobem i cabem tots...

L'aigua va colpejar de nou rabiosament la teulada d'uralita, i les paraules van morir, com estrangulades. Ella es va girar i va veure que el xicot ja havia enllestit les mandonguilles. Cridà :

- Mare, em voleu dur el plat i els gots ?

La dona, que s'havia tornat a asseure, s'alçà feixugament, amb totes dues mans repenjades als genolls. El pare, sempre dret al costat de la taula, ponderava :

- No, si de parlar ja en saps. Va tamborinejar amb els dits, sense soroll, perquè l'estrèpit de l'aigua el recollia en el seu neguit.

- Massa i tot.

Quan la mare va aturar-se al seu costat i ella va agafar-li el plat.

- Els gots deixeu-los aquí.

No La dona va sospirar. hagi acabat, això...

- Si va plovent així, a mitja nit caldrà que buides la galleda.

- Sí. tret tota dos matalassos, sense desplegar-los, i ara ja tornava

a ser De cua d'ull, va veure que s'allunyava cap al recambró, i després es girà, com estranyada pel silenci que s'havia fet darrera seu. El pare era altre cop al costat de la porta, amb la cortina alçada. L'Ange treia una cigarreta del paquet i, quan els ulls van coincidir, li somrigué.

- Bo Va continuar fregant plats i els anà arreglant al llarg dels fogons. La pluja, a la teulada, gairebé cessà de nou, va retornar sense insistència i, a poc a poc, minvà. El pare deia:

- Un ruixat d'estiu. sortí de nou sota l'emparat. Després va tornar-

la so No va contestar-li ningú, i ella es mig girà altra vegada. L'Ange fumava plàcidament, pensarós, de cara a la mare que havia enretirat un dels matalassos del recambró. El pare encara mirava fora, però aleshores quan ella ja anava a tombar-se novament cap als fogons, va travessar el llindar.

- Ja Col·locà els gots ~~amb gots~~ al seu davant i va agafar el cubell ple d'aigua bruta. L'Ange va desplaçar la mirada i immobilitzà una mà que juguinejava amb el paquet del tabac, però no li va somriure. En canvi, s'alçà gairebé amb un salt.

- Espera...

Va córrer fins la cortina i la hi va sostenir mentre ella sotia.

- Ja no fa res! corriol on la terra s'havia tornat rellesciosa. Tombà

en Quen en quatre gotes que es pulveritzaven abans d'arribar a terra, però el cel continuava ennuvolat i amenaçador i, cap a la banda de llevant, s'obria en tot de ^mdapecs esqueixats que rondinaven molt enlaire, gairebé inoïbles. pluja que reprenia, suau, se li endinsà per l'escot,

entre Va travessar el menut patí i abocà l'aigua al peu de la parra.

Quan es tombà, el xicot encara era al costat de la porta. El pare va avançar des de la fosca. lles sobre les cuixes i va córrer per davant

- No em penso pas que s'hagi acabat, això...
- Va entrar darrera seu, i ella avançà cap als fogons. La mare ja havia tret tots dos matalassos, sense desplegar-los, i ara ja tornava a ser en la fosca del recambró. El pare digué:

- Val més que ens n'anem a dormir...

Ella es va deslligar el davantal i, en girar-se, va veure que el xicot no era a l'habitació.

- Bona nit, dojos. porta contra la cortina que el vent inflava i la

- Bona nit. I tanca bé la porta, avui. va veure que l'Ange li havia par-

- Ho faig sempre. on era assegut. Va travessar fins al raó on hi havia

el. Mentre ell es reunia amb la mare, va anar fins on hi havia la ga-
lleda, va agafar-la i sortí de nou sota l'emparrat. Després va tornar-
la sota l'esquerda d'on, de lluny en lluny, encara queia una gota can-
çonera, i tot seguit va recollir el drap per passar-lo per l'hule de
la taula, tot ple d'engrunes de pa. Va endur-se l'ampolla, que la ma-
re no havia tocat, i en deixar-la va sentir les passes del xicot que
entrava a la barraca. Un dia ens inundarem. Això si no cedeix la tea-

- Ja són a dormir ?

- Sí. Va anar a recollir el cubell i el traslladà a l'interior de la ga-
ta. Va passar pel seu davant al moment que un tro rondinava sobre la
teulada i l'Ange començà: t...

- On... que algava els ulls cap a la gotera invisible en la penom-
bra. Però es va interrompre, i ella va deixar caure la cortina mentre
ja corria cap al corriol on la terra s'havia tornat relliscosa. Tombà
en direcció al canyar i va aturar-se a sotjar la nit negra i silencio-
sa. Aleshores va aixecar-se les faldilles i, gairebé dreta, però eixan-
carrada, va orinar. Unes gotes fredes van mossegar-li la nuca i, en al-
zinar el cap, la pluja que reprenia, suau, se li endinsà per l'escot,
entre les sines lliures.

Va enretirar els dits que subjectaven el camal de les bragues,
es deixà caure les faldilles sobre les cuixes i va córrer per damunt

l'herba xopa que li humitejava els peus. En fer la volta a l'empannat, el cel es va clivellar en una ratlla clara, i la pluja s'espesseí. Va obrir la porta al moment que l'aigua, duta per una ratxa de vent, repicava, més irada, contra el canyar que es planyia.

- T'has mullat ?

- Sense girar-se, va dir :

- Molt poc.

Va atreure la porta contra la cortina que el vent inflava i la subjectà amb la balda. En tombar-se, va veure que l'Ange li havia parlat des del jaç, on era assegut. Va travessar fins al racó on hi havia el seu matalàs, el va desenrotllar i estengué la manta damunt. Després es redreçà, ara mirant cap al sostre, on la pluja batia.

- Una altra gotera...

- En moure's, s'adonà que el xicot s'havia aixecat i que ara venia cap a la seva banda.

- Sobre el matalàs ?

- No, aquí al costat. Un dia ens inundarem. Això si no cedeix la teulada.

Va anar a recollir el cubell i el traslladà a l'indret on la gota, seguida i insistent, queia sobre el sòl de terra premsada.

- Dignes si no és divertit...

- L'Ange, que alçava els ulls cap a la gotera invisible en la penombra, assentí.

- Caldria repassar-lo, aquest sostre.

- Caldria fer tantes coses !

- Va avançar cap a la taula, on pampalluguejava el quinquar ja escàs de combustible i s'aturà.

- Tan bonica que és, la pluja, quan no t'has de preocupar de res...

Apago ? va preguntar-li :

- El xicot va gambar de pressa cap al seu jaç.

- Sí.

bé anElla es va inclinar i, sense tocar-lo, bufà per l'obertura del tub fumat. Va recollir un caixò i, a les fosques, lentament per no ensopergar amb el cubell, s'orientà cap al seu racó.

- Te'n vas demà, doncs ?

- Si no hi ha res de nou, sí. Però encara soparé amb vosaltres. No me n'aniré fins a la matinada.

- SiVa callar i ella es va anar descordant els botons de l'esquena. Després va quedar-se molt quieta, perquè ell afegia :

- Em sabrà greu.

- Per què ?

- NoEl cel semblà que s'esberlava sobre la barraca, gairebé sacsejada pel tro, i ella es va subjectar les espatlles amb els braços encreuts sobre el pit. Les paraules d'ell, però, dominaren el rebombori.

- Per tu. En silenci, va agenollarse sobre el mataix i s'anà redreçant. Per últim, va allargar les mans cap al baix de les faldilles, va anar-les apujant cos amunt i, després, asseguda, s'enretirà el vestit pel cap. Va deixar-lo caure sobre les cuixes nues i alçades i començà :

- Vols...

- Un altre tro prolongat i metàl·lic va tallar-li la paraula i l'Àngel féu :

- Què deies ?

- Vols que sortim, demà a la tarda ?

- La resposta es va fer esperar una mica, i ella es subjectà els genolls sense moure gens el cos.

- Si podia, Sogues...

- També tens feina ?

- Sí.

- Ella va deixar el vestit en un costat, sobre el caixò, i, més baixet, va preguntar-li :

- Què has vingut a fer ?

- L'Àngel no va contestar, i ara només la pluja, més mesurada, gaire-

bé amical, ^{Trencava} ~~omplia~~ el silenci. Va acotar el cap.

- No havia d'haver-t'ho preguntat, ja ho sé.

- No és això. Però no són coses per cridar-les...

de... Ella va replegar més les cames sota seu i insinuà :

- I al matí tampoc ?

- Què ?

- Si tampoc no podríem sortir. I es féu una mica enrera.

- No, Sogues. T'ho voldria explicar...

Es va interrompre, i ella es va treure les sabates, esperant. Al cap d'un moment, el xicot proseguí :

- No saps què donaria per quedar-me, però... Per això no t'he dit res, Sogues, perquè sabia que no podia ser, que no sóc lliure i que mai no tindrè una oportunitat...

Ella va agenollar-se sobre el matalàs i s'anà redreçant. Furtivament, avançà en la fosca amb les mans allargades, però van ser els peus que ensopegaren amb el ~~man~~ jaç on reposava l'Ange.

- Sí. Va culivar-se, i després s'assequé sobre una cama. La veu del xicot, insegura, xiuxiuejà :

- Sogues... I vull aquesta vida teva. Si te'n vas...

- Ella es va inclinar més a frec de matalàs.

- Vols que vingui amb tu ?

El xicot va sorprendre el moviment sobtat i una mà va engrapar-li el braç.

- Vindries ?

- Era una veu incrèdula, i ella mormolà :

- Sí. Ella només va moure el cap, i el xicot va haver d'insistir :

- La mà va deixar-la i la veu s'allunyà una mica.

- No em coneixes...

- Sí. Un braç robust es va esmunyir cap a darrera de les seves espat-

lles i la cervel amb força mentre la veu, arran d'orella, s'admirava :

- Ella avançà més la cara mentre demanava :

- Explica-m'ho.

La mà va cercar-li de nou el braç, l'hi premé, i ella va cloure els dits entorn dels seus.

- Sogues... No es pot decidir tan de pressa, sense haver tingut temps de...

- Jo, sí.

- Per què ?

Ella va enretirar els dits i es féu una mica enrera.

- Si no em vols, és diferent.

L'Ange la deixà escapar, però la veu es va plànyer :

- Precisament perquè et vull... El que no sé és si et vull prou.

Va sentir la presència dels dits que avançaven i del palmell que reposava en la seva galta.

- Vull dir prou per exposar-te a tot el que m'exposo.

Ella no va replicar i els dits van fregar-li els llavis, s'entretingueren un moment arran de comissura .

- No em sents, Sogues ?

- Sí.

- I no ho comprens ?

- Jo et vull. I vull aquesta vida teva. Si te'n vas...

- Amb mi no tindries mai una llar, res de tot això que t'agradaria...

- En tinc prou amb tu... Tal com ets, perquè no hauria de canviar res.

L'Ange va desplaçar la mà cap a les orelles, sota els cabells, i hi atansà els llavis.

- M'estimes, doncs ?

Ella només va moure el cap, i el xicot va haver d'insistir :

- Dignes...

- Sí, t'estimo.

Un braç robust es va esmunyir cap a darrera de les seves espatlles i la cenyí amb força mentre la veu, arran d'orella, s'admirava :

- Mai no hauria esperat que m'ho diguessis.

Ella es va prèmer contra seu, amb el cap sobre el pit nu.

- I jo sempre he sabut que t'ho diria, si no ho feies tu.

- Tu ho caprens tot, oi? Va alçar la cara i l'enllaçà per sota el braç.

- Deixa'm venir, Ange, deixa'm venir.

Ell va alliberar-se de l'abraçada, però ella el seguí amb tot el cos abocat endavant.

- No valdria més que m'esperessis? Potser un dia...

- No, ara. No sóc de les que s'esperen. Vull estar al teu costat i lluitar per això que lluites tu.

- No saps què és, Sogues.

- Sí que ho sé. Fa dies que t'escolto i en tinc prou amb el que has dit.

La fúria de l'aigua passà de nou per damunt la barraca i omplí la nit. El noi ponderà:

- No en pots tenir prou. No sempre és tan net com et sembla.

- Net?

- De vegades t'has de tacar les mans de sang. No tot són paraules, Sogues. Jo mateix...

Ella va esperar, passiva, mig caiguda sobre el seu cos.

- Ja ni sé fins on em puc respectar.

- Per què? Què fas?

- Vols dir quin és el meu treball?

- Sí.

- Es de caracter tècnic. Organitzo grups, els instrueixo... Però indirectament...

La seva veu va canviar i, amb una mena de violència continguda, afegí:

- Les coses no es fan tote soles. Cal que algú vengui la seva consciència al mal perquè un dia tots siguem millors i més justos. No

saps...

Callà de nou i ella va acariciar-li la galta amb la seva.

- Jo sé que ets bo, que no demanes res per a tu...

Ell la va interrompre amb un deix sarcàstic i, aleshores, adolorit.

- Tu ho comprens tot, oi? Ho pots perdonar tot...

Va moure el cap en la fosca, assentint, i separà una mica la galta per dir-li: no dius?

- Si sabies com et veig...

- No va sentir que el xicot reia entre dents, d'una manera fosca i desagradable. No ha de dir...

- Sóc el millor, el més fort, el més després... Oi?

- Sí. L'Ange no va contestar i ella va tocar-li els llavis amb un gest tendre. Però l'Ange va cridar: a:

- Calla! tes el seu paraís, potser?

- No. Ella va tapar-li la boca amb la mà plana. un hoste i...

- Ens sentiran... que el pare no va poder dir que no al Salat i sense això, Van escoltar, però només s'oïa la remor de l'aigua que parlava damunt la barraca i, més ençà, el degoteig seguit seguit que queia sobre el cubell i la galleda.

- Si El xicot va dir en veu baixa, una mica precipitada:

- No sóc com t'imagines. Sovint, sóc més feble que les meves paraules i fins i tot tinc por... Potser perquè no sempre puc estar segur, i dubto. No en sabia res.

- El va tocar-li la cara gairebé amb humilitat i ella li va enllaçar els dits i reposà de nou la galta en la seva.

- Però jo ja et vull així. Si no dubtaves, no series humà.

- El va alzar el cap i els llavis gairebé van fregar els del noi.

- Deixa'm venir, Ange...
La boca va tancar-se bruscament sobre la seva i li tallà la respiració. Ella va parpellejar i avançà les mans. gest d'assentiment, repetit.
Sogues...

- Si Ella s'esforçà a distingir-lo en la fosca i li palpà les espatlles mentre mormolava: at de novitat.

- Oi que ho vols? plaja encara el silenci amb una gran ala remor.

Però l'Ange va allunyar-la amb fermesa, sense barreja de

- No has pensat en els teus pares ?

Ella es va encarcarar.

- Per què ho dius ?

- No ho voldran, ells.

- No són ningú.

- Bé els ho has de dir...

- Dir, sí.

L'Ange no va contestar i ella va tocar-li els llavis amb un gest tendre. Però parlà amb duresa :

- Necessites el seu permís, potser ?

- No. No oblidis, però, que he vingut aquí com un hoste i...

- Un hoste ? Perquè el pare no va poder dir que no al Salat ! Sense això, no t'haurien acollit mai.

- Bé... La veritat és que no ho acabo d'entendre. Són tan diferents, el teu pare i en Salat !...

- Si. Però va salvar-li la vida.

- En Salat al teu pare ?

- Ja fa molts anys, d'això; durant la guerra.

- No en sabia res.

- El va portar prop de cinc quilòmetres al coll, tot i que ell també estava ferit. Per això no pot negar-li res.

- Es clar...

- El que no entenc és per què va demanar-li que et deixés venir a viure amb nosaltres... N'hi deu haver molts dels vostres que et podien tenir a casa seva.

Va sentir que el seu cap es movia amb un gest d'assentiment, repetit.

- Sí, però no era convenient. No sabem qui està vigilat. I calia que disposés de llibertat de moviments.

Va callar, i la pluja acompanyà el silenci com una gran ala remo-

- Sí, estimada.
rosa que el vent s'enduia sense que li servís; d'altres aies la se-
guien. Després va reprendre :

- Però no hauria volgut que fos així.

- Què ?

- Més m'hauria estimat conèixer-te d'una altra manera, en una altra ocasió.

- L'important és haver-se conegut.

- Sí. Suposo que, si no hagués vingut, hauries acabat per casar-te amb en Jau...

- No.

Li va anar buscant la boca amb la seva mentre deia :

- Sabia que una cosa o altra havia de passar.

Els llavis del noi la van tornar a empresonar en una besada càlida i les mans l'abraçaren abans de relliscar per la seva carn. Aleshores va sentir que, per sota els tirants de la combinació, se li aturaven en els pits.

Va quedar-se molt quieta, atenta a la creixença de les sinetes que tibaven contra la duresa del palmell. Tot seguit va desplaçar les pròpies mans fins que els seus dits premeren els del xicot, però ell ja la deixava.

La pluja va córrer per sobre la teulada, allunyant-se i retornant, inestable i violenta. Ella es va humitejar els llavis i xiuxiejà a frec de la seva boca :

- Em vols estimar ?

L'Ange va moure la cara, sense allunyar-se gaire dels seus llavis

- Ho vols, tu ?

Ella vacillà, ara amb les mans caigudes sobre els malucs del noi.

- No ho sé.

- Dignes...

- No voldria que fos així, aquí, gairebé furtivament... Ho comprens, Ange ?

- Sí, estimada.

Ella sospirà, abatuda al seu damunt.

- Estic contenta...

Va agafar-li les mans i ella mateixa les hi va acompanyar a les cuixes i ventre amunt, fins als pits que rebentaven. Després les hi a-
lliberà i va abraçar-lo. Ell va dir :

Va arrossegar el caixò cap a la taula i, tot asseient-se, es girà
- Ves-te'n, ara.

- Sí.

- Bé, què esperem ? Que potser no hem de sopar, avui ?

Es va agenollar i s'inclinà fins que va trobar els seus llavis.

La Isa va acostar-se amb l'ampolla del vi.

Va besar-lo.

- Sí, ara.

- Bona nit...

La Sogues va dur els plats i els coberts, i la dona tornà a allu-

- Bona nit, Sogues.

nyar-se.

Ella va aixecar-se i, en la fosca, va córrer cap al seu matalàs,

- Sembla que ho ha pres per costum, aquell, de fer tard... Sort que
on es deixà caure. Silenciosament, s'esmunyí sota la manta i encongí
s'acaba.

les cames. Va tapar-se de cap, amb els ulls tancats i les mans uni-
des, com si pregués. Prop seu, sobre el cubell, l'aigua queia de gota
inferior. S'adreçà a la filla :
en gota.

- No t'has mogut de casa, tu ?

- No.

La Isa, que acabava d'atansar-se de nou a la taula, va deixar-hi
la truita amb carbassó i en va fer quatre parts simètriques. Ell inqui-
rí :

- I el pa ?

Va dur-lo la Sogues mentre la dona servia els quatre plats, i des-
prés es van assegurar totes dues. Ell va apoderar-se de la barra i lles-
cà per tots.

Va començar adonar-se que la Sogues mirava cap a la porta i, sense
dir res, començà a menjar-se la truita que recollia, a trossets, entre
el dit gros i la cresta de pa.

- Que dejunes, tu ?

La Sogues tenia les mans sobre la taula, però encara no havia to-

cat res.

- No.

Va observar els seus gestos lents, com desganats, que manejaven la forquilla entorn de la truita. Després s'haver-la potinejada, es va alçar i se'n anà cap a la porta. La dona va preguntar-li :

Anto

- On vas, ara ?

Va arrossegar el caixò cap a la taula i, tot asseient-se, es girà a les dones.

Va seguir-la amb l'esguard fins que ella va desaparèixer a l'altra banda de cortina i, aleshores, va fitar la Isa :

- Bé, què esperem ? Que potser no hem de sopar, avui ?

La Isa va acostar-se amb l'ampolla del vi.

- Que li passa, a aquesta ?

- Si, ara.

- No ho sé. Ja saps que mai no conta res.

La Sogues va dur els plats i els coberts, i la dona tornà a allunyar-se.

- No ha vingut, en Jaou ?

- Sembla que ho ha pres per costum, aquell, de fer tard... Sort que s'acaba.

- Se'n deu haver anat a veure el parit.

Es passà els dits pel baix de la cara i es va tocar el llavi inferior. S'adreçà a la filla :

menjaren en silenci, i després la dona s'ajalçà per anar-se'n cap als fogons.

- No.

Quan tornava, fora es va sentir una traca de torpedes i ell va llambregar cap a la porta. La Sogues va deixar-hi la truita amb carbassó i en va fer quatre parts simètriques. Ell i la dona s'allunyaren. Abaixà la mirada.

- Què és, això ?

- I el pa ?

- El conill.

Va dur-lo la Sogues mentre la dona servia els quatre plats, i després es van asseure totes dues. Ell va apoderar-se de la barra i lles-servir.

cà per tots.

- Deixa...

Va ~~manansa~~ adonar-se que la Sogues mirava cap a la porta i, sense dir res, començà a menjar-se la truita que recollia, a trossets, entre rades de suc. La va guixar :

el dit gros i la crosta de pa.

- Que dejunes, tu ?

La Sogues tenia les mans sobre la taula, però encara no havia to-

cat res.

- No.

Va observar els seus gestos lents, com desganats, que manejaven la forquilla entorn de la truita. Després s'haver-la potinejada, es va alçar i se n'anà cap a la porta. La dona va preguntar-li :

- On vas, ara ?

- Enlloc.

Va seguir-la amb l'esguard fins que ella va desaparèixer a l'altra banda de cortina i, aleshores, va fitar la Isa :

- Què li passa, a aquesta ?

- No ho sé. Ja saps que mai no conta res.

Ell tornà a menjar i, tot mastegant, va omplir-se el got de vi.

- No ha vingut, en Jau ?

- No.

- Se'n deu haver anat a veure el partit.

La Sagues entrà de nou i s'assegué davant del seu plat. Tots tres menjaren en silenci, i després la dona es va alçar per anar-se'n cap als fogons.

Quan tornava, fora es va sentir una remor de xerradissa, i ell va llambregar cap a la porta. La cortina, però, no es va moure, i les veus s'allunyaren. Abaixà la mirada.

- Què és, això ?

- El conill.

Va arrufar el nas i allargà la mà cap al plat d'on ella li anava a servir.

- Deixa...

Va escollir la part del llom i, damunt, hi tirà dues o tres cullerades de suc. Es va queixar :

- No veig per quin motiu diumenge al vespre hem de menjar les sobres

de migdia.

La seva dona va protestar :

- Qui ho ha dit, que són les sobres ? En vaig comprar per dues menjades.

- Podies haver comprat una altra cosa, doncs.

- Però si el conill us agrada !...

Ell va sucar una molla, sense contestar. La Isa es va servir al seu torn i la Sogues, a la fi, va acabar-se la seva ració de truita. Va veure que tornava a mirar cap a la porta. Brandà el cap amb reprovació, però va desviar els ulls quan ella allargava les mans cap al plat on quedaven tres talls desiguals de conill. Es va quedar amb el més petit, sense afegir-hi gens de suc, i la Isa preguntà :

- No tens gana ?

La noia va arronsar les espatlles, bo i tancant la boca amb un gest gairebé despectiu. Van continuar menjant en silenci i ell se serví un altre mig got de vi. En aquell moment, la dona comentava :

- Si que tarda...

Ell va deixar l'ampolla.

- M'agradaria saber què carall fa, tot el sant dia... No t'ho ha dit mai, a tu ?

La Sogues va moure de nou les espatlles i anà menjant lentament, amb els ulls fets en el plat. Ell, sense insistir, es va atansar el gota la boca. La dona féu :

- Sort que és el darrer dia, perquè estic segura que encara acabaríem per tenir un disgust...

Ell va mirar-la, cellajunt.

- No exageris, tampoc.

De cua d'ull, va veure que la Sogues deixava la forquilla i es tornava a alçar.

- Altre cop, tu ?

Ella avançà cap a la porta, sense contestar-li.

- Respon, cony ! Sempre fas el mateix...

La noia es va girar sense pressa.

- Què voleu ?

- On vas ?

Ella va tornar a caminar cap a la porta i, d'esquena, aclarí :

- Ja ho veieu.

No li va treure els ulls de sobre mentre ella obria la cortina i, sense abandonar l'habitació, mirava cap enfora. Quan féu una passa indecisa, com si anés a sortir, desvià l'esguard cap a la seva dona.

- Es capaç...

No proseguí, perquè la Sogues, com si s'hagués repensat, deixava caure la cortina i retrocedia cap a la taula.

- Seu d'una vegada. Ja n'hi ha prou, d'anades i vingudes.

La noia el va mirar inexpressivament, encara dreta, i ell afegí :

- Sembla que t'interessa molt...

La noia es va asseure, però no agafà la forquilla, sinó que va reposar els dos braços sobre la taula, amb el cap inclinat.

- Massa i tot...

Va seguir el moviment de les parpelles que es tancaren i s'obriren dues vegades abans que els ulls el fitessin.

- Me'n vaig amb ell.

Va quedar-se bocabadat, amb les mans arran de plat, però la seva dona reaccionà més de pressa.

- Sogues ! Què dius ?

La noia va repetir, lentament, amb obstinació, sense mirar ningú :

- Me'n vaig amb ell.

- No !

Amb el seu moviment precipitat va fer caure el got i la mica de vi s'escampà per l'hule.

- Que t'has begut l'enteniment, potser ?

La Isa tenia una cara cendrosa i els llavis li tremolaven quan digué :

- Si és un mort de gana !

Va veure que la noia redreçava el cap amb un gest viu que, en fr-
li retrocedir els cabells galtesa enllà, li obria l'òval de la cara.

- I nosaltres, què ? ir ?

- No és el mateix. n'ha parlat ?

- Ja em direu per què. spatlles amb displicència i, aleshores, explotà:

- Ells va rebutjar els plat on encara restava una mica de conillo i, so-
dament, va dir: davant del jutge o del capellà ?

- No te n'aniràs.

La Sogues el va desafiar amb els ulls clavats en els seus.

- Ja ho veurem. No oblideu que tinc vint-i-un anys.

Ell va abatre el puny sobre la taula. s' desféu dels seus dits.

- No hi fas res ! Ets una mocosa, encara, i no consentiré...

- La Isa va posar-li la mà sobre la mànega, i, en mirar-la, va ado-
nar-se que semblava haver-se asserenat. Després, en silenci, va seguir
el seu moviment quan ella es traslladà al caixó del costat de la filla.

- Escolta, nena... la Isa, encara asseguda, implorava: son fill a la

- Però la noia la va tallar: ne, d'un desconegut...

- Estic ben decidida. Sobren els sermons, doncs.

- Pe Ells va alçar impetuósament i, amb el puny tancat sobre l'hule,
s'inclinà al seu damunt.

- No pot ser... De manera que desprecies en Jau, un xicot treballador
i honrat... tino les seves idees. Són honestes i generoses...

La dona va moure la mà mentre suplicava :

- Calla, Anto. de lliadre !

- Que calli ? Em dius que calli ?

Però la Isa ja tornava a adreçar-se a la noia ^{en} amb un to ponderat :

- T'ha dita que es volia casar amb tu ?

- Si La Sogues no contestà, i ella va cridar-li : la seva espècie.

- Sempre hem estat gent com cal, nosaltres ! omple les butxaques...

La dona, pacientment, insistí: a en els ulls i el moviment dels

- T'ho ha demanat, de casar-se amb tu ?

La noia va llambregar cap a la porta, prop de la qual passava algú, xiulant, i després mirà de l'un a l'altre.

- I bé? Què voleu dir?

- Contesta: no te n'ha parlat?

Ella arronsà les espatlles amb displicència i, aleshores, explotà:

- Què us sembla que ens pot importar, a un home com ell i a una noia com jo, un acte davant del jutge o del capellà?

- Sogues! Tanca les mans, en silenci, va fer la volta a la taula mentre

Ell va engrapar-la per l'espatlla i la sacsejà.

- No et mouràs d'aquí encara que... duris.

La noia va redreçar-se bruscament i besdesféu dels seus dits.

- Toqueu-me, si goseu! Ar-se de nou, es girà.

- Mai no t'he pegat, però t'asseguro que ara, si cal, ho faré.

La Sogues el va desafiar amb la mirada, caminava cap a la porta,

- Proveu-ho. ançava ràpidament al seu darrera, per interceptar-la, va

Va sentir que la Isa, encara asseguda, implorava: nou fins a la

- Sogues, que per culpa d'un home, d'un desconegut... taca de vi. La

- Per a mi no ho és.

- Però no no pot ser que l'estimis... grimes a arregla tot, oi?

- Doncs sí, l'estimo. lat amb violència, però tot seguit el rebutjà im-

- Un home amb les seves idees.

- També estimo les seves idees. Són honestes i generoses...

Ell va riure, colèric. uils i ell, passat un moment, es va treure

- Generositat de lladre! Abans d'obrir-la, va mirar cap a la porta

La noia va fitar-lo com si acabés de donar-li una bufetada, i ara

la seva cara havia envermellit. uils, però ell només entrarà aquí perquè

- Que us ha pres mai res? arec. art. Va alçar-se i, sense dir res

- Si no a mi, a d'altres. Ja els coneixem, els de la seva espècie. Sol

Espera que en tingui ocasió i ja veuràs com s'omple les butxaques...

- Observà la llumeta que s'encenia en els ulls i el moviment dels

llavis que controlaven la seva ira. va dir simplement:

- Ho faríeu, vós ?

- Jo ? No !

- Doncs, per què ho ha de fer ell ? la seva dona :

- Perquè ho fan tots.

- Qui són, tots ?

- Doncs això, tots !

- Digueu noms !

Va tancar les mans i, en silenci, va fer la volta a la taula mentre la Ida deia : per damunt del quinquè i replicà :

- Si fos un home honrat, no se t'enduria.

- No se m'enduu. Sóc jo qui se'n va amb ell.

Ell va immobilitzar-se de nou, es girà. Llavís que, sense esperar,

- No t'ho pensis.

- Si Va veure que la noia, sense contestar, caminava cap a la porta, però quan avançava ràpidament al seu darrera, per interceptar-la, va adonar-se que només volia mirar fora. Va retrocedir de nou fins a la taula, on s'assegué al seu lloc acostumat, davant la taca de vi. La Isa somiquejava.

- Què et passa, ara, a tu ? Amb llàgrimes s'arregla tot, oi ?

Va atreure el plat amb violència, però tot seguit el rebutjà impacientment. mans sobre la taula.

- Prou, dic ! Prou !

La dona s'eixugà els ulls i ell, passat un moment, es va treure la petaca de la butxaca. Abans d'obrir-la, va mirar cap a la porta i cridà :

- Pots esperar tant com vulguis, però ell només entrarà aquí perquè pugui cantar-les-hi ben clares.

La noia, que continuava sostenint la cortina, no va fer ni un sol moviment. Remugà :

- No deixaré que et posi les mans a sobre.

La Sagues, encara d'esquena, va dir simplement :

- Ja ho ha fet.

Va deixar caure la mà sobre la taula, on hi havia la taca de vi, gairebé sense sentir l'exclamació de la seva dona : estrellat. Va fer

- Sògues !

Ell esperà un instant, sense alçar la mà de la taca, i aleshores preguntà :

- Què has dit ?

La seva filla, a la fi, es girà i va atansar-se a la taula. Li cercà els ulls per damunt del quinquar i replicà :

- Ja ho heu sentit.

- Tu, tu...

Embarbussat, va clavar-li la vista als llavis que, sense esperar, ja explicaven :

- Sí. Aquestes dues darreres nits, he dormit amb ell.

Deglutí saliva i féu un esforç :

- Però tu...

- Sí, jo, jo !

La Isa somiquejava de nou.

- Sogues... Sogues... com has pogut, filla meva ?

La noia es va asseure amb la mateixa expressió calmosa i segura, i reposà les mans sobre la taula.

- Me n'aniré amb ell.

Va passar-se la mà humida de vi pel front i, ben oberta, l'anà abaixant per la cara. Sense mirar la seva dona, digué :

- Calla, calla...

S'adonà que totes dues l'esguardaven, potser perquè ara havia parlat sense cridar, sense ira aparent. Va alçar-se i, sense afegir res més, va caminar cap a la porta. Enretirà la cortina i sortí sota l'emparat, des d'on va sentir les veus :

- T'hi va obligar ?

- No; vaig ser jo. Ja us he dit que l'estimo.

- Si Repenjà la testa contra el braç que allargava cap a la paret de la barraca i, l'espai d'uns segons, restà totalment immòbil. Tot seguit es va redreçar i mirà al seu davant, i cap al cel, ben estrellat. Va fer encara unes passes i, feixugament, es va asseure en la pedra que hi havia en una banda, arraconada.

Algú va passar pel corriol, cap a les barraques de més amunt, però ell no va alçar els ulls. Dins, la seva dona torna a parlar, ara en un to massa somort perquè pogués distingir les paraules. La veu de la Sogues, en canvi, era clara :

- No hi fa res ! Per primera vegada...

Va acabar gairebé amb un xiuxiueig, i ell fità la cortina que deixava filtrar la llum de l'habitació. Va tornar a fregar-se la cara amb un gest maldestre i involuntari i, després, s'alçà.

Dins, ni la seva dona ni la filla no s'havien mogut de lloc. Sense mirar-les, avançà fins al caixó i s'assegué. La petaca era encara sobre la taula i va abocar-se una mica de tabac al palmell. Allargà els dits cap al llibret i va veure que totes dues l'observaven. Va anar cargolant la cigarreta i la Isa mormolà :

- Anto...

Ell va aturar el gest.

- Què ?

- No dius res...

- Què vols que digui ?

- No ho sé.

Ell allisà la cigarreta que havia sortit boteruda, se la va posar als llavis i tocà els llumins, sense obrir encara la capsa.

- No puc pas fer que no sigui allò que ha estat. Se'n pot anar, si vé.

Es va treure el rellotge de la butxaca i el consultà.

- Però no vindrà.

- La noia, que el mirava, el va contradir :

- Sí.

No hi va fer cap comentari i es desà el rellotge abans de treure un llumí de la capsa. Va mirar-se'l i, com que no tenia cap, en va treure un altre. Aleshores digué :

- Te'n pots anar, però vull que, quan calgui, recordis una cosa : que te n'has anat perquè has volgut, contra la nostra voluntat. No ens acusis de res, doncs.

- Estic segura que mai no tindrè ocasió de fer-ho.

- Més val que sigui així.

La seva dona ensumà, com si s'hagués refredat, i, amb un fil de veu, va demanar-li :

- Fes-lo casar...

De cua d'ull, observà l'expressió de la Sogues, que ara tornava a ser dura i hostil. Després va encendre i es tornà a treure el rellotge; va deixar-lo sobre la taula, a frec del quinquar.

- Cap dia no havia fet tan tard.

e Vindrà.

Ell va desplaçar-se la cigarreta per la boca, fins a l'extrem de la comissura i, des de darrera la minsa columna de fum, va esguardar llargament la seva filla.

- Mai no m'hauria cregut que ens poguessis fer una cosa així, a la teva mare i a mi...

La Sogues es va alçar i ell va continuar mirant-la amb atenció, com si examinés el seu cos ben fet i compacte que s'allunyava cap a la porta. Després va desplaçar l'esguard cap a la seva dona, que tenia els ulls envermellits. Va deixar caure una mica de cendra en el plat del conill i, de passada, consultà encara el rellotge.

La noia, a la porta, escrutava la fosca de fora, i tots ~~man~~ tres van continuar silenciosos fins que una veu desconeguda, els va sobresaltar :

- Es aquest, el número seixanta cinc ?

- La Sogues va alçar més la cortina, com si volgués il·luminar l'em-
parrat, i respongué :

- Sí.

La veu de l'home semblà que s'alegrava.

- Ja era hora ! Quin barri, noia ! No hi ha Déu que s'hi entengui...

- Buscava algú ?

- Sí. Sogues Fargues... és vostè, potser ?

Ell es va alçar de pressa mentre la noia deia :

-Sí, jo...

Va veure que retrocedia una mica, i aleshores l'home, baixet i des-
nerit, va penetrar a la barraca. Va mirar de l'un a l'altre, i ell pre-
guntà :

- Què volíeu ?

Però l'home ja tornava a fitar la Sogues.

- Qui són ?

I, amb el cap, els assenyalava tots dos, ell i la Isa. La noia
va contestar-li amb una altra pregunta :

- Per què ?

- Vinc de part de l'Ange.

- Són els meus pares.

El desconegut va mirar-los de nou, i ell va esperar en silenci.

- Està bé. Dinc un encàrrec per vostè.

La seva filla el fitava sense moure ni un múscul de la cara, apa-
rentment serena, però en parlar la veu va tremolar-li.

- No vindrà ?

L'home va inclinar el cap i, més baix, digué :

- L'han ferit. Diu que l'espero, que de seguida que pugui...

Però la Sogues ja s'havia precipitat endavant, potser sense adonar-
se que unia les mans amb un gest d'angoixa.

- Ferit ?

Ell també es va moure cap a l'home.

- Què ha passat ?

- L'individu respirà a fons, sorollosament, com si tingués la gorja obstruïda, i mirà cap a la taula, on la Isa continuava asseguda.

- Ha estat la policia. Enshan sorpres i...

- La Sogues el va interrompre, i gairebé afirmà :

- L'han matat.

- Però l'home va allargar el braç, molt curt, i brandà el cap amb energia.

- No, no ! Només l'han ferit.

- Ell va assenyalar cap als caixons que envoltaven la taula.

- Seieu.

- No em puc quedar... Gràcies.

- Va alçar de nou la vista cap a la Sogues, que gairebé l'avantatjava de mig pam, i explicà :

- L'han ferit en una cama, l'esquerra... Així i tot, però, ha pogut despistar-los i amagar-se a casa d'un company. Allí està segur, per ara. M'ha encarregat de dir-li que no s'enquimeri, que quan pugui ja vindrà...

- La Sogues va voler saber :

- On és ?

- El desconegut, però, no va respondre-li. En canvi, digué :

- Me n'he d'anar, ara. No em puc entretenir...

- La noia va girar-se amb brúsqueria i, gairebé corrent, avançà per l'habitació.

- Vinc amb vós !

- No, no ! No pot ser...

- La Sogues féu mitja volta i, tan precipitadament com se n'havia allunyat, tornà a atansar-se al desconegut.

- Escolteu, sóc la seva promesa...

- No hi fa res.

- Ell va retrocedir cap a la taula. La Sogues s'havia immobilitzat

a frec de l'home que afegia :

- Més aviat estorbaria, vostè, a al seu darrera. Va subjectar-lo pel braç. Però bé cal que tingui algú al costat...

- És l'home feia tot de gestos de refús, entossudit, i, gairebé empipat, digué :

- He d'obeir les ordres que em donen, jo. M'han dit que l'avisés, i prou. Què, doncs ?

- Po la noia va moure un peu, com si anés a picar contra el terra, i replicà amb el ma teix entossudiment :

- Vindré. més.

- No El desconegut estava girar de cara a ell i ara fins i tot va fer un pas en direcció de la taula. i desvià l'esguard cap al d'ell.

- Digueu-li-ho vós.lla...

Ell, que ja s'havia assegut, va reposar un colze sobre l'hule i mirà la cigarreta que cremava entre els seus dits.

- Farà el que vulgui. I estarà ben fet.

- No sou el seu pare ? mirar amb uns ulls grossos i incomprensius, mentre l'Arronsà les espatlles i va mirar cap a la seva dona que ara implorava : no vull compromisos. Em manen una cosa, i la faig. Fora d'aquí.

- No hi vagis, Sogues; et pot passar alguna cosa...

- I què ? Està ferit, oi ? ortina cap a un costat i la veu alegre d'au. Decidida, avançà cap al recambró on ells dormien i, per damunt l'espatlla, afegí : ormir ?

- Espereu-me, vós la resposta, però, avançà per l'habitació.

- Ja L'home tornà a girar-se-li, i la seva expressió era de temor.

- Ja està dita! Espereu-me! I jo, què ? seguit, desplaçà de nou els ulls. Ells es van posar la cigarreta a la boca i, sense alçar la veu, reperí : ar-li alguna cosa i que després el menava cap a la taula.

- Farà el que vulgui.

L'individu va fitar-lo un moment amb reprovació i es tombà cap a la porta.

- No vull que em comprometi. Hem guanyat...

Va veure com la Sogues corria al seu darrera. Va subjectar-lo pel braç i se li encarà :

- Es que a vós, si us ferien, no us agradaria de tenir la dona al costat ? En Jau va fitar-lo amb una expressió estranyada, gairebé ofesa.

- No es tracta d'això. potser ?

- De què, doncs ?

- Pot ser perillós. Per vostè i per ell. La policia sap que l'ha ferit i el busca.

- Raó de més. va reptar :

- No sigui tan tossuda !

Va alçar les mans, tancades, i desvià l'esguard cap al d'ell. girar-

- Si fos la meva filla... va repetir :

- I ell, per tercera vegada, però ara amb un afegiment, va ~~repetir~~ repetir sense alterar la veu : però de cua d'ull s'adonà que l'home sem-

- Farà el que vulgui. I estarà ben fet. La Sogues afegí :

- La Sogues se'l va mirar amb uns ulls grossos i incomprensius, mentre l'home continuava protestant :

- Però jo no vull compromisos. Em maneni una cosa, si la faig. Fora d'això, no vull saber res més. M'explico ?

Una mà va recollir la cortina cap a un costat i la veu alegre d'en Jau digué :

- Encara no sou a dormir ? contestar-li, sinó que l'agafà pel braç i se'l Sense esperar la resposta, però, avançà per l'habitació.

- Ja deveu saber que hem guanyat... plegats.

- Ell va mirar-lo sense dir res i, tot seguit, desplaçà de nou els ulls cap a l'home. Va veure que la Sogues s'inclinava al seu damunt per xiuxiuejar-li alguna cosa i que després el menava cap a la taula. repo-

- Seieu. rment en el terra, com a punt de saltar. La Sogues, però, ja

- En Jau, que s'havia limitat a llambregar l'home distretament, va fer : n'ha anat aquesta tarda. Ja saps que havia acabat les vacances.

- No ho has sentit, Sogues ? Hem guanyat...

Ell va llençar la punta de la cigarreta i, en un to desinteressat, va dir :

- Està bé...

- En Jau va fitar-lo amb una expressió estranyada, gairebé ofesa.

- Que no us n'alegreu, potser ?

- Sí...

Però callà, perquè la Sogues acabava de demanar :

- Ves-te'n, Jau.

- La Isa la va reptar :

- Sogues !

Va veure que el xicot es mirava l'home amb atenció abans de girar-se de nou cap a ell. La noia repetia :

- Si et plau, Jau... Ves-te'n.

Ell va acalar els ulls, però de cua d'ull s'adonà que l'home semblava que no sabés què fer amb les mans. La Sogues afegí :

- Ja els ho contaràs demà.

- Els...

Mentre alçava la vista va distinguir el moviment sobtat de la nou del coll del xicot que semblava com si s'empassés alguna cosa particularment indigerible.

- A qui ?

Però la Sogues no va contestar-li, sinó que l'agafà pel braç i se'l va endur cap a la porta. El noi protestava :

- Però què carall us passa, a tots plegats.

- No ens passa res.

- I l'Ange ?

L'home va fer un moviment viu, i ell observà que els peus reposaven fermament en el terra, com a punt de saltar. La Sogues, però, ja explicava :

- Se n'ha anat aquesta tarda. Ja saps que havia acabat les vacances.

- No, no ho sabia.

La noia va empenyer-lo lleugerament cap a la porta i sortí darrera seu. El desconegut s'interessà :

- Qui és, aquest ?

- Un xicot del veïnat, no us amoïneu... De debò no és greu, això de l'Ange ? A mi ja m'ho podeu dir.

- No. Ha estat a la cama.

Va veure que es tombava en sentir les passes de la Sogues que tornava a entrar i venia cap a la taula; va repetir :

- No ho puc fer.

- Si voleu, sí.

- Es un compromís.

La noia s'havia plantat al seu davant i ell va examinar-li els trets estàtics i el plec obstinat de la boca.

- Està bé. No cal que feu res, doncs.

- Com ?

- Us seguiré. Heu de tornar a la casa on s'ha refugiat l'Ange, oi ?

Va adonar-se que l'home vacil·lava, però a la fi confessà :

- Sí.

- Us seguiré, doncs. Si us pregunten, digueu que no ho sabieu.

L'home sospirà i va girar-se-li.

- Es una noia decidida.

Ell va assentir amb el cap i la Sogues afegí :

- No us podran culpar de res.

I, sense entretenir-se més, se n'anà cap al recambró. Ell va seguir els ulls de l'individu que l'acompanyaven fins que va fer-se fonedissa darrera la cortina. Aleshores va tornar a mirar-lo i, gairebé apassionadament, exclamà :

- Odio les complicacions !

La Isa, amb veu planyívola, va suplicar-li :

- No la deixis marxar, Anto...

Ell va tenir un petit sobresalt, com si s'hagués oblidat de la seva presència, i tocà el plat on deixava caure la cendra.

- Farà el que voldrà. Es la seva dona, ara.

- L'home va estranyar-se :

- La seva dona ? No havia dit que era la seva promesa ?

- Es el mateix.

El desconegut el mirava amb els ulls encuriosits, però ell va desviar l'esguard fins que ensopegà amb la petaca. Va allargar-la a l'individu.

- Fumeu ?

- L'altre va agafar-la sense dir res, estirà un paper del llibret i hi abocà una mica de tabac. La Isa somiquejava de nou.

- No ploris, tu !

Va tancar la petaca que l'home havia deixat oberta i va preguntar-li

- Fa temps que el coneixeu, l'Ange ?

- Ens vam veure ara fa tres anys... No, no gaire.

- On se n'ha d'anar, quan pugui deixar la ciutat ?

L'altre, que encenia, va mirar-lo amb una espurna de recel.

- No ho sé...

- Com vulgueu.

- Sempre viatja, sabeu ?

Ell es va alçar, però a l'acte s'aturà i va quedar-se dret al costat de la taula perquè la Sogues acabava de sortir del recambró tot cordant-se la faldilla nova. Duia un gran mocador de fardells a les mans i el va estendre a terra. L'home també se'n va adonar.

- Què vol fer ?

La noia va contestar-li distretament :

- Acabo de seguida.

L'individu va mirar al seu davant amb una expressió gairebé desesperada.

- Sé que me la carregaré...

Però ningú no li'n va fer cas, i ell va anar-se'n cap a la porta, prop de la qual va girar-se a seguir les evolucions de la seva filla. Ella deixava tot de coses sobre el mocador i, després, el nusà i va fer-se novament fonedissa darrera la cortina.

En sortir-ne, al cap de dos segons, va adreçar-se al mirall que penjava a la paret de l'altra banda, va agafar-lo i el dugué a la taula. Enretirà els plats que li feien nosa i avançà l'ampolla, contra la qual repenjà l'espill. Començà a pentinar-se. L'home, que no l'havia perduda de vista en tota l'estona, remugà:

- Ens entretenim massa...

- Es un moment.

La dona va eixugar-se els ulls enllorats i digué:

- Sogues...

La noia ni va mirar-la i la Isa va substiuir les paraules per un sospir llarg i sorollós mentre ella deixava la pinta i completava l'ordenació dels seus cabells amb els dits. L'home va dir:

- Es una noia molt bonica...

La Sogues, enfurrunyada, contestà:

- I què? Va torçar una mica el cap i, amb la veu enrogallada, digué:

Va aixecar-se del caixó i ell va acompanyar les seves passes a través de l'habitació quan va anar a deixar el mirall a la paret i,

després, s'atansà al petit fardell per tal d'entaforar-hi la pinta sense desnusar-lo. Va entrar encara al recambró i, en reapareixer, manifestà:

- Ja estic, ara. L'home es va alçar a l'acte i digué de nou:

- Faig mal fet...

Ell tornà a seguir la Sogues que ara s'atansava a la seva m^{re}. Va veure que s'inclinava, com si anés a besar-la, però la Isa es va incorporar i la retingué contra seu amb un gest sobtat, gairebé melo-dramàtic.

- Filla... iter les passes que s'allanyaven i, el cap

La noia es va separar instantàniament i l'expressió se li enfosquí en protestar amb impaciència :

- Que no m'he mort, mare ! a poc, avançà cap a la seva dona que, ence-

Després semblà que els trets se li endolcien i tornà a abaixar-se fins a la galta de la dona. Ell va desviar els ulls cap a l'home, que s'ho mirava reprovativament des de l'indret on s'havia aturat, entre la taula i la porta.

Tot seguit, la Sogues avançà al seu encontre, i ell esperà, immòbil prop de la cortina. La noia va aturar-se. desena de setembre, 1959.

- Pare...

Clavà els ulls en els seus i els va veure vacil·lants i una mica esporuguits, com els d'una criatura. L'individu va passar cap a fora i urgí :

- Apa, apa !

Però ell continuava mirant la Sogues, dreta al seu davant amb el fardellet a les mans, com una captaire, els cabells partits a ambdós costats de cara, la faldilla fosca i la brusa groga que es tancava a ran de coll. Va torçar una mica el cap i, amb la veu enrogallada, digué :

- Torna quan vulguis.

Va humitejar-se els llavis i afegí :

- Torneu tots dos.

La noia es va inclinar, i ell només va poder veure ja la cara que s'atansava ràpidament a la seva, precedida pels llavis que van fregar-li la galta.

- Sí.

En separar-se'n, es va adonar que tenia els ~~hm~~ ulls humits i que intentava de somriure-li. Però no va dir res més, i ell la va seguir més enllà de la cortina a l'altra banda de la qual l'esperava l'home, que no havia ni donat la bona nit.

Va escoltar les passes que s'allunyaven i, al cap d'un moment, va allargar la mà fins a la porta, la va atreure cap a ell i, sense soroll, va passar la balda.

Va tombar-se i, a poc a poc, avançà cap a la seva dona que, encara asseguda davant la taula, amagava la cara entre les mans. Va passar-li el braç per l'espatlla i, en veu baixa, digué :

- Anem a dormir, Isa...

Tàrrega, segona desena de setembre, 1959.